

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εικοστός.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους, καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδοῦ Σταδίου 32.

29 Σεπτεμβρίου 1885

ΑΠΟ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΝ

Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλον.

Γ΄

Μενίδι, 21 Ἀπριλίου.

Ἐκ τῆς «Πάρου».

Ἄνεχωρήσαμεν ἀπὸ τὴν Λευκάδα εἰς τὰς ἐξ τὸ πρῶν, μετὰ μίαν δὲ ὥραν εἵμεθα εἰς Πρέβεζαν. Ἐπὶ τῶν τειχῶν τῆς κυματίζει εἰσέτι ἡ ἐρυθρὰ σημαία μετὰ τὴν λευκὴν ἡμισέληνον. Εἰς τὴν ἀπέναντι παραλίαν, ὑπεράνω τοῦ μικροῦ φρουρίου τῆς Πούντας, ὑψοῦται ἡ κυανόλευκος σημαία μας. Ἐκατέρωθεν τοῦ στενοῦ στομίου τοῦ κόλπου εἰς Ὀθωμανικὸς μνηνύτωρ καὶ μία Ἑλληνικὴ ἀτμόβαρις φυλάττουν, ὡς σκοποὶ, τὰ δύο σύνορα. Ἡ Πάρος διέρχεται ἀναμεταξύ τῶν δύο πλοίων, πολλαὶ δὲ σκέψεις μοῦ ἔρχονται διὰ μιᾶς εἰς τὸν νοῦν ἐνῶ τὰ βλέπω ἑκατέρωθεν, ἡσύχως ἠγκυροβολημένα τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου. Τὸ Ἑλληνικὸν φέρει τὸ ἐνδοξον ὄνομα τῶν Σπετσῶν, τῆς νήσου ἧτις μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν τῆς, τῆς Ὑδρας καὶ τῶν Φαρῶν, ἐπρομήθευσε τοσοῦτους ἥρωας εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Τὸ λευκὸν σκάφος κατοπτρίζεται φιλαρέσκως εἰς τὰ διαυγῆ νερὰ τοῦ κόλπου, ἐπὶ δὲ τοῦ καταστρώματος οἱ ναῦται, παρατεταγμένοι εἰς γραμμὴν διὰ τὴν ἐωθινήν ἐπιθεώρησιν, ἴστανται ἀσάλευτοι ἐνώπιον τοῦ ἀξιωματικοῦ των. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἐπὶ τοῦ μαύρου μνηνύτορος οἱ ναῦται καὶ οἱ ἀξιωματικοί, στηριζόμενοι ἢ καθήμενοι ἐδῶ κ' ἐκεῖ, στρέφουν τὰ βλέμματα πρὸς τὴν διερχομένην Πάρου, ἐνῶ ἐπὶ τῆς πρύμνης των ἡ πρωϊνὴ αὔρα παίζει μετὰ τὴν ἐρυθρὰν σημαίαν. Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ὁμολογήσω ὅτι ἔχει τὸ ἐπιβλητικὸν ἢ μισητὴ αὐτὴ σημαία!

Ἡ τοποθεσία τῆς Πρεβέζης εἶναι θαυμασία. Τὰ ἀπέχοντα ὄρη τῆς Ἡπείρου περιστοιχίζουν τὴν εὐρείαν καὶ εὐφορον πεδιάδα εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁποίας κεῖται αὕτη, προέχουσα πρὸς τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ τὴν Λευκάδα. Εἰς τοὺς πόδας τῆς ἀπλοῦται ἡ θάλασσα κυανῇ, ὅπισθεν δὲ ζώνη ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶνων τὴν στολίζει.

Εἶναι φαειρὰ καὶ χαρμόσυνος τῆς δυστυχῆς πόλεως ἡ ἀποψις. Οἱ ἐν Βερολίῳ συνελθόντες διπλωμάται, ἴαφου ἄπαξ ἀνεπτέρωσαν τὰς ἐλπίδας τῆς, τὴν κατεδικασαν νὰ μείνη καὶ πάλιν ὅπως ἦτο, ὑπόδουλος. Τούλάχιστον δὲν κατέρωσαν οἱ Τούρκοι νὰ κρατήσωσι καὶ τὴν ἀπέναντι Πούνταν. Τὰ μεσημβρινὰ παράλια τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἦσαν ἐλεύθερα ἀφότου συνεκροτήθη τὸ Ἑλληνικὸν βασιλεῖον, ἐξαιρέσει τῆς ἄκρας ἐκείνης, τῆς Πούντας. Οἱ Τούρκοι, κύριοι καὶ τῶν δύο πλευρῶν τοῦ στομίου, ἐκράτουν τὰς κλειδάς τοῦ κόλπου, τὰς ἐκράτουν δὲ τοσοῦτον καλῶς, ὥστε δὲν εἰσῆρχετο ἐντὸς τοῦ κόλπου τίποτε, οὔτε ἐμπόριον, οὔτε περιηγηταί, οὔτε πολιτισμός. Τώρα ἡ Πούντα εἶναι Ἑλληνικὴ, τὰ δὲ σύνορά μας ἐξετάθησαν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀράχθου. Ἀτυχῶς τὰ βόρεια τοῦ κόλπου παράλια μένουσιν κατὰ μέγα εἰσέτι μέρος ὑπὸ τὴν τουρκικὴν κυριαρχίαν, ἀλλ' ὅπως δήποτε τὰ ὕδατά του εἶναι ἤδη ἐλεύθερα.

Ἡ Πούντα δὲν εἶναι οὔτε πόλις, οὔτε κωμόπολις, ἀλλ' ἀπλῶς περίβολος ὄχυρός περικλειῶν οἰκοδομὰς τινὰς καὶ καταλύματα πρὸς χρῆσιν τῆς φρουρᾶς. Κατέχει τὴν τοποθεσίαν τοῦ ἀρχαίου Ἀκτίου. Ἐνταῦθα, μετὰ τοῦ Ἀκτίου τὸ ὁποῖον δὲν ὑπάρχει πλέον, καὶ τῆς Πρεβέζης ἧτις δὲν ὑπῆρχε τότε, ἐκρίθη ἡ τύχη τοῦ ἀρχαίου κόσμου κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἐκείνην ὅποτε ἡ Κλεοπάτρα, φεύγουσα ἐντὸς τοῦ ἐπιχρύσου πλοίου τῆς, παρέσυρε καὶ τὸν Ἀγτώνιον, ὃ δὲ Ὀκτάβιος θριαμβεύσας ἐθεμελίωσε τὴν αὐτοκρατορίαν, ἧτις ἐπιζήσασα ἐπὶ χίλια καὶ πεντακόσια ἔτη, κατεστράφη διὰ παντός ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ Μωάμεθ, ἐν τῷ προσώπῳ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου.

Εἰς Πρέβεζαν τὸ ἀτμόπλοιον μένει ὀλίγην ὥραν πρὸς ἀποβίβασιν καὶ παραλαβὴν ἐπιβατῶν, ἐξακολουθεῖ δ' ἐκείθεν τὸν πλοῦν διερχόμενον τοὺς ἐλιγμούς τοῦ στενοῦ στομίου καὶ μετ' οὐ πολὺ εὐρίσκειται ἐντὸς τοῦ ἐκτεταμένου Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Εἵμεθα ἐντὸς λίμνης, λίμνης μεγαλοπρεποῦς. Πρὸς βορρᾶν, πέραν τῆς χλοερᾶς ἐκτάσεως τῶν περὶ τὸν κόλπον πεδιάδων, ὑψοῦνται ἀλλεπάλληλοι αἱ κυανῆ κορυφαὶ τῶν ὄρεων τῆς Ἡπείρου. Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνεται ἡ φέρουσα τὸ

περιφανές όνομα του Σουλίου. Προς δυσμάς, εις τὸ βάθος τοῦ κόλπου, τὰ δασώδη πλευρὰ τοῦ Μακρυνόρου βυθίζονται ἀποτόμως ἐντὸς τῶν ὑδάτων, ὡς τεῖχος γιγάντειον. Δεξιόθεν, τὰ ὄρη τοῦ Βάλτου καὶ τοῦ Ξηρομέρου ἐπισφωρεύονται τὸ ἐν ἐπὶ τοῦ ἄλλου ὑπεράνω τῆς ζώνης τῶν λόφων, οἵτινες περικλείουν πρὸς μεσημβρίαν τὰ νερὰ τοῦ κόλπου. Τὸ θέαμα εἶναι ἀληθῶς ὠραῖον! Λεῖπει ὅμως ἐν τι, λείπει ἡ ζωὴ, ἡ κίνησις. Φαντάζομαι τὰ λαμπρὰ ταῦτα μέρη ὅποια ἦσαν ἄλλοτε, ὅποια θὰ τὰ ἰδῶσι καὶ πάλιν οἱ μεταγενέστεροι. Φαντάζομαι καταφύτους τοὺς λόφους, καὶ πυκνὰ χωρία εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν, καὶ ἐπαύλεις πλουσίας περιζωσμένας ἀπὸ δένδρα σκιάζοντα τὰ χαριέντα ὑψώματα, καὶ τὴν παραλίαν ὄλην καλλιεργημένην καὶ κατοικημένην, πλοιαρία δὲ ποικίλα διασχίζοντα τὰ γαλήνια νερά, τῶν ὁποίων τὴν ἡσυχίαν ἡ ἐλιξί μόνη τῆς Πάρου σήμερον διαταράττει. Τὴν σήμερον, παρεκτός ἀθλιῶν τινῶν χωρίων εἰς τὰ τουρκικὰ παράλια, καὶ τῶν μικρῶν Ἑλληνικῶν πόλεων, τῆς Βόνιτσης καὶ τοῦ Καρβασαρά, πυρηνῶν ἴσως τῆς μελλούσης εὐημερίας τὴν ὁποίαν φαντάζομαι, τὴν σήμερον οὔτε ἐπαύλεις φαιδραὶ ὑπάρχουν, οὔτε συνοικισμοὶ ἀγροτικοί, οὔτε ζωὴ, οὔτε κίνησις.

Εἰς τὸ μέσον τοῦ κόλπου νησιδίων ὠραῖον ἀντανακλᾶ ἐντὸς τῶν διαυγῶν νερῶν τὰ δένδρα του. Κατοικεῖται ὑπὸ ὀλίγων ἀλιῶν κατασκευαζόντων τὰ περιώνυμα αὐγοτάραχα τῆς Πρεβέζης. Τὰ ἐγεύθησθε ποτὲ; Ὅπως δὲ ποτὲ τὰ γνωρίζετε, ὑποθέτω, ἐκ φήμης.

Τὸ ἀτμόπλοιο προσορμίζεται κατὰ πρῶτον εἰς Σαλαῶραν, ἐκεῖθεν δὲ μεταβαίνει εἰς τὴν ἀπέναντι κειμένην Βόνιτσαν. Λέγεται ὅτι τὸ κλίμα τῆς Βόνιτσης δὲν εἶναι πολὺ ὑγιεινόν, ἀλλὰ δυσκολεῦμαι νὰ τὸ πιστεύσω βλέπων τὴν ὠραίαν τοποθεσίαν τῆς καὶ τὸν ἥλιον φωτοβολοῦντα κατὰ τὴν ὠραν ταύτην τὸσῶν χαρμωσύνων τὰς οἰκίας τῆς. Κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας λόφου ὑψηλοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν κορυφὴν ἐπιστέρει ὁ περίβολος ἡρειπωμένου Βενετικοῦ φρουρίου. Οἱ Γάλλοι διέβησαν ἐντεῦθεν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Βενετίας, κατὰ τὸ ἔτος 1797, ὅτε ἡ Γαλλία ἐκληρονόμησε τὰς εἰς τὴν Ἀδριατικὴν κτήσεις τῆς, ἡ Βόνιτσα παρεκλήθη μετὰ τῆς Πρεβέζης καὶ τῆς Πάργας τὴν τύχην τῶν Ἰονίων νήσων. Ἄλλ' ἡ Γαλλικὴ ἐκείνη κατοχὴ μόλις διήρκεσεν ἐπὶ δύο ἔτη. Ὁ Ἄλῃ πασᾶς κατῴρθωσε νὰ σᾶς ἀποδιώξῃ, διέμεινεν ὅμως ἡ ἐνθύμησις τῆς παρουσίας σας. Ἡ τρίχρους σημαία ἐπεφάνη τότε εἰς τοὺς Ἑλληνας ὡς ἐπαγγελία ἐλευθερίας, γνωρίζετε δὲ πόσον συνετέλεσεν ἡ ἐμφανισίς τῆς εἰς ἀναζωπύρησιν τῶν ἔθνικῶν μας πόθων.

Σήμερον ἐτελοῦντο γάμοι εἰς Βόνιτσαν, ἀπὸ δὲ τὸ κατὰστροφικὸν τῆς Πάρου ἡ πόλις ἐφαίνετο

εορτάζουσα. Ἰππεῖς φουστανελοφόροι διέτρεχον καλπάζοντες τὰς παραλίους ὁδοὺς, ἔξω δὲ τῆς πόλεως ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν πευκῶν εἶδομεν εὐθυμον συνάθροισιν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Τὰ παλληκάρια ἐχώρευον ἐνῶ τὸ ἄρδιον ἐψήνετο παρέκει. Ἡ διάβασις τοῦ ἀτμοπλοίου ἐχαίρετῆθῃ διὰ φιλοφρόνων ἀλαλαγμῶν, πρὸς ἀντιχαιρετισμὸν δὲ ὁ πλοίαρχος ὑψώσε τὴν σημαίαν, καὶ τότε ἐκινήθησαν τὰ τουρκικὰ ὑπὸ τὰς πύμας καὶ ἀντήχησαν ἐπὶ τοῦ κόλπου πυκνοὶ πυροβολισμοί. Ἦτο ἀρὰ γε συμπόσιον γάμου τὸ ἡμερικὸν ἐκεῖνο γεῦμα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς;

Ἀπὸ Βόνιτσαν μετέβημεν κατ' εὐθείαν εἰς Μενίδι, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου. Τὸ Μενίδι εἶναι τὸ ἐπίγειον τῆς Ἄρτης. Ἄλλοτε ἡ συγκοινωνία ἐγένετο διὰ τῆς Σαλαῶρας ἢ τῆς Κύπρινας, ὅποθεν ὁ δρόμος εἶναι τεσσάρων περιπυῶν ὠρῶν, ἐνῶ διὰ τῆς νέας ὁδοῦ, ἀπὸ Μενίδι, μεταβαίνει τις ἐφ' ἀμάξης εἰς Ἄρταν ἐντὸς δύο ὠρῶν. Ἡ ὁδὸς, δὲν εἶναι περιφνημὸς, ἀλλ' ὅπως δὴποτε εἶναι ἀμαξιτὴ. Γίνεται λόγος περὶ βελτιώσεώς τῆς, πρόκειται δὲ νὰ κατασκευασθῇ καὶ ἄλλη ὁδὸς ἣτις ἀπὸ Ἄρταν διευθυνομένη πρὸς βορρᾶν καὶ διασχίζουσα τὴν ἐλευθερωθεῖσαν στενὴν λωρίδα τῆς Ἡπείρου, θὰ συνενωθῇ διὰ τῶν στενῶν τῆς Πίνδου μετὰ τὸ σύμπλεγμα τῶν Θεσσαλικῶν ὁδῶν.

Πρὸ δεκαπέντε περιπυῶν ἐτῶν τὸ Μενίδι τοῦτο ἦτο ἡ φωλεὰ τῆς ληστείας. Τίς ἐτόλμα τότε νὰ προσορμισθῇ ἐκεῖ ἄνευ στρατιωτικῆς συνοδείας; Τὰ δάση καὶ αἱ φάραγγες τῶν περὶ τὸ ὄρειον ἦσαν τὰ κρησφύγετα ἐνόπλων συμμοριῶν, οἱ δὲ λησταὶ εὕρισκον πρόχειρον καταφύγιον εἰς τὴν γείτονα ἐπικράτειαν ὅποτε τὰς ἐστενοχώρει ἡ καταδίωξις τῶν Ἑλληνικῶν ἀποσπασμάτων.

Τοῦτο ἦτο κληρονομία τοῦ παρελθόντος. Εἰς τὰ ἔθρατα ταῦτα ὄρη ὀφείλεται ἡ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὑπαρξίς τῶν Κλεφτῶν, οἵτινες μόνον ἐξεπροσώπευσαν διαρκῶς τὴν ἐνοπλον κατὰ τῆς τυραννίας διαμαρτύρησιν καὶ διετήρησαν τὸ πολεμικὸν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς πνεῦμα κατὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν τῆς δουλείας. Τὰ κυριώτερα ἐνδιατήματά των ἦσαν ὁ Ὀλυμπος εἰς Θεσσαλίαν καὶ τὰ ὄρη ταῦτα τῆς μεσημβρινῆς Ἡπείρου. Ἐνταῦθα ὡς σημεῖον ἐπιθέσεως εἶχον τὴν Ἄρταν καὶ τὰ χωρία τῆς:

Κάτω 'ς τοῦ Βάλτου τὰ χωριά,
Ξηρόμερο καὶ 'ς τ' Ἄγραφα,
Καὶ 'ς τὰ πέντε βιλαέτια,
Φᾶτε, πιέτε, μωρ' ἀδέρρα.
'Εκεῖ εἶν' οἱ κλέφταις οἱ πολλοί,
'Ολοὶ 'ντυμένοι 'ς τὸ φλωρί.
Κάθονται καὶ τρῶν καὶ πίνουσι
Καὶ τὴν Ἄρτα φοβερίζουσι...
Βρᾶ Τουρκοὶ, κάμετε καλά
Γιατὶ σᾶς καίμε τὰ χωριά.
Γλήγορα τ' ἀρματωθῆτε
Γιατὶ ἐρχόμαστε 'σὰν λύκοι.

Εἰς πολλὰς εἰσέτι ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος οἱ χωρικοὶ χορεύουν ἄδοντες τὸ τραγοῦδι τοῦτο, οἱ ἀφελεῖς τοῦ ὁποίου στίχοι διακωμίζουσι τὴν μνήμην τῆς ἐνταῦθα δυνάμεως τῶν Κλεφτῶν. Πολλὰκις σήμερον τοὺς ἀνεπόλησα βλέπων τὰ ἀναφερόμενα εἰς αὐτοὺς μέρη.

Ἄλλὰ μετὰ τὴν λήξιν τῆς Ἐπαναστάσεως οἱ Κλέφται δὲν εἶχον λόγον ὑπάρξεως, καθότι ἡ ἀποστολὴ των συνετελέσθη, οἱ δὲ διάδοχοί των δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξακολουθῶσιν ἐπὶ πολὺ ἐπωφελοῦμενοι τοῦ προσκολληθέντος εἰς τὸ ὄνομα των γοήτρου. Οἱ πρόην ἀντάρται μετεσχηματίσθησαν ὡς ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων εἰς κοινούς κακούργους, τὴν δὲ μεταβολὴν καθιέρωσε βαθμηδὸν ὁ λαὸς διὰ τῆς παραδοχῆς καὶ τῆς χρήσεως νέου ὀνόματος. Τὴν λέξιν Κλέφτης, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀνυψώσει ἡ δόξα τοῦ παρελθόντος, διεδέχθη ἡ λέξις Ληστής. Χάρις τῷ θεῷ, δὲν ἔχομεν τώρα οὔτε Κλέφτας οὔτε Ληστές, ἔχομεν κλέπτας· ἔχομεν ἐγκληματίας παντὸς εἴδους, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ ὡς ἄλλοτε ὀργανισμένη ληστεία, δὲν ὑπάρχουν τακτικαὶ ληστρικοὶ συμμορία. Ὁ Κλεφτισμὸς ἐξέλιπε, καὶ ἐξέλιπεν ἐλπίζω διὰ παντός.

Ἐπὶ ἐνὸς τῶν τελευταίων ὑψώματων τῆς σειρᾶς τοῦ Μακρυνόρου εἰς τὰ πρὸς δυσμάς ἄκρα τῆς πεδιάδος, ὁ ἀμαξηλάτης μᾶς εἰδείξε μακρόθεν τὸ χωρίον Κομπότι. Παρέκει, πλησίον τῆς Ἄρτης, ἐπὶ ἄλλου ὑψώματος, ἀπολήγοντος ἐκατέρωθεν εἰς σειρὰς λοφίσκων, κεῖται τὸ χωρίον Πέτα. Τώρα, ὅτε ἀμφοτέρω ἐπὶ τέλους ἡλευθερώθησαν, πρέπει νὰ χαραχθῶσιν ἐπὶ στήλης εἰς τὰς κορυφὰς των τὰ ὀνόματα τῶν πεσόντων ἐκεῖ κατὰ τὴν 16ην Ἰουλίου 1822. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη καταλέγεται μετὰ τῶν δυστυχεστέρων τοῦ μακροῦ ἀγώνος μας, ὄχι μόνον διότι ἡ ἔττα ἀνέτρεψε τὰ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἡπείρου σχέδια, ἀλλὰ, καὶ προπάντων, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοσούτων γενναίων φιλελλήνων θανατωθέντων ἐκεῖ χάριν τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας. Δὲν τοὺς ἐλησμονήσαμεν, ἀλλὰ πρέπει ἐκεῖ ὑψηλὰ νὰ ἀναγραφῶσι τὰ ὀνόματά των.

Τὸ Πέτα καὶ τὸ Κομπότι ἐποτίσθησαν μετὰ αἷμα Ἑλληνικὸν καὶ κατὰ τὴν ἀτυχῆ ἀπόπειραν ἐπαναστάσεως τοῦ 1854. Ἐκεῖθεν διέρχεται ἡ ἄγουσα εἰς Ἄρταν καὶ εἰς Ἰωάννινα ὁδός. Τὸ ἡμισυ τοῦ δρόμου ἐγένετο. Ἡ Ἄρτα εἶναι ἐλευθερά. Εἶθε νὰ μὴ βραδύνῃ καὶ τῶν Ἰωαννίνων ἡ σειρά!

Ἡ Ἄρτα δὲν κατῴρθωσεν εἰσέτι ν' ἀπεκδυθῇ τὸν τύπον Τουρκικῆς πόλεως. Αἱ λιθόστρωτοι ὁδοὶ τῆς εἶναι στεναὶ, σκοτειναὶ, ἐλεειναὶ. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔχουν δῆθεν πεζοδρόμια ἐκατέρωθεν, ἀλλὰ τὸσῶν ὑψηλότερα τῆς ἀναμεταξὺ κούτης πρὸς διάβασιν τῶν κτηνῶν καὶ τῶν ὑδάτων (εἴτε τοῦ οὐρανοῦ, εἴτε καὶ ἐκ ταπεινότερων πη-

γῶν), ὥστε διὰ νὰ μεταβῇ τις ἀπὸ τὸ ἐν πεζοδρόμιον εἰς τὸ ἄλλο, ἀνάγκη νὰ πηδήσῃ τολμηρῶς ἐντὸς τῆς ἀναμέσον λάσπης. Αἱ οἰκίαι ἐξωθεν φαίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ταπειναὶ καὶ ἄθλια, τὸ πᾶν δὲ μαρτυρεῖ κατάπτωσιν καὶ κατῆφειαν. Ἡρχισαν πῶ καὶ πῶ νὰ εὐρύνωνται αἱ ὁδοὶ καὶ νέαι οἰκοδομαὶ ν' ἀνεγείρωνται, ἀλλὰ θὰ παρέλθῃ καιρὸς πρὶν ἢ ἀλλάξῃ ἐπαισθητῶς ἡ ὄψις τῆς πόλεως. Ὅπως ἐπέλθῃ ριζικὴ μεταβολὴ ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ τῆς ἀνοικοδομήσεως κατεδάφισις. Ἄλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται εὐπορία, ἡ δὲ δυστυχῆς Ἄρτα ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εὐπορεῖ. Οἱ διπλωμάται τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου (διὰ τοὺς ὁποίους δὲν ἠκούσθησαν εὐχαὶ μόνον καὶ εὐλογίαι εἰς τὰ μέρη ταῦτα τῆς Ἡπείρου), ὄρισαντες τὸν ποταμὸν Ἄραχθον ὡς τὸ νέον σύνορον μετὰ τῶν δύο ἐπικρατειῶν, ἀπηλευθέρωσαν τὴν Ἄρταν καὶ ἀφῆκαν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν τὰ κτήματα τῶν κατοικῶν τῆς. Ἡ Τουρκικὴ ἐξουσία μὴ ὀφείλουσα χάριτας, ἐννοεῖται, πρὸς τοὺς Ἄρτηνοὺς δι' ὅσων χαρὰν ἐπέδειξαν ὅτε ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τοὺς ὀνυχᾶς τῆς, ὠφελεῖται τῆς εὐκαιρίας διὰ ν' ἀποκαταστήσῃ ὅσῳ τὸ δυνατόν ὀχληροτέρων εἰς αὐτοὺς τὴν μεταβολὴν τῶν πραγμάτων. Τὰ διόδια καὶ αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις τῆς παρεμβάλλουσι ποικίλας δυσκολίας εἰς τὴν διάβασιν τῶν συνόρων, οἱ τελωνιακοὶ δασμοὶ τῆς ἀποκαθιστοῦν ἀσύμφορον τὴν ἐξαγωγὴν τῶν προϊόντων, ὥστε οἱ ἀτυχεῖς ἰδιοκτῆται ζημιοῦνται ἐὰν τὰ μεταφέρωσιν εἰς Ἑλλάδα, δὲν εὕρισκουν δὲ κατανάλωσιν δι' αὐτὰ εἰς τὰ τουρκικὰ χῶματα. Πρὸς μεγαλειτέραν ἐτι βλάβην τῆς Ἄρτης ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις ἐπένοησε τὴν θεμελιώσιν νέας πόλεως οὐχὶ μακρὰν τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Ἄραχθου. Παρεκτός ὅμως Μωαμεθανικῶν τινῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἄρτης δὲν συρροῦν, ὡς φαίνεται, εἰς αὐτὴν οἱ συνοικισταί. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ, καθόσον ἡ Τουρκία φημιζέται μέχρι τοῦδε μᾶλλον διὰ τὴν ἐρήμωσιν πόλεων, τὰς ὁποίας κατέκτησεν ἀμαχίζουσα, ἢ διὰ τὴν ἀνέγερσιν νέων.

Ἄλλως, εἶνε ἐπιζόμενον ὅτι ἡ Ἄρτα θὰ ὑπερνήκησῃ τὰς παρούσας δυσχερεῖας, καὶ ἐὰν ἐτι ἐπικεῖται εἰς αὐτὴν μακρὰ περίοδος χωρισμοῦ ἀπὸ τὴν λοιπὴν Ἡπείρον. Χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν σχεδιαγραφουμένων ὁδῶν, οἱ κάτοικοι τῆς θὰ εὕρωσι βαθμηδὸν νέα στάδια ἐνεργείας. Ἡ συνέχεια τῆς πολυχρονίου ἱστορίας τῆς βεβαίως δὲν θὰ διακοπῇ.

Κατὰ τὸν Ἄγγλον Leake, ἡ Ἄρτα κεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς τοποθεσίας ὅπου καὶ ἡ ἀρχαία Ἄμπρακία, ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἡπείρου ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Πύρρου. Μετὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς ἀπὸ τοὺς Μακεδόνας, ἀνηγέρθη νέα πόλις

ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χώρου, ἡ δὲ νέα τῆς ὀνομασία παράγεται ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ παρ' αὐτὴν ποταμοῦ Ἀράχθου. Δὲν ἐγγυῶμαι τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην, ἀλλ' οὔτε ἔχω καὶ ἄλλην νὰ προτείνω. Κατὰ τὴν Βυζαντινὴν περίοδον ἡ Ἄρτα δὲν διέμεινεν ἄσημος, ἰδίως μάλιστα ἀναφίνεται τὸ ὄνομά της εἰς τὴν ἱστορίαν περὶ τὰ τέλη, ὅποτε ἡ εἰσβολὴ τῶν Νορμανδῶν, αἱ σταυροφορίαι καὶ ὁ σχηματισμὸς τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου μετέτρεψαν τὰς χώρας ταύτας εἰς πεδῖον πολέμου μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Κατὰ τὸ 1449 ἠλώθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἔμεινε δ' ἔκτοτε ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐπὶ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας καὶ ἡμίσειαν.

Πολλὰ ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ἐρευνήσῃ ἐνταῦθα. Πολλαὶ σελίδες τῆς Βυζαντινῆς καὶ τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας δύνανται περὶ τὴν Ἄρταν νὰ μελετηθῶσι, αἱ δὲ ἐκκλησίαι της καὶ τὰ μοναστήρια τῶν περιχώρων παρέχουν ὕλην ἐνδιαφέρουσαν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν μεσαιωνικὴν ἀρχαιολογίαν. Ἄλλ' ἡμεῖς βιαζόμεθα καὶ σπεύδομεν. Ἄφου ἐπισκέφθημεν, κατὰ καθήκον, τὸν νομάρχην, κατοικοῦντα ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἰσραηλιτικῆς συνοικίας, — ὅπου, ἐν παρενθέσει, εἶδα εἰς τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα ὠραίας Ἰουδαίας φερούσας τὰ ἑορτάσιμά των, καθὼς Σάββατον σήμερον, — περιήλθομεν τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν ὄδηγιαν τοῦ φίλου δημάρχου της καὶ παρετεινάμεν τὸν περίπατον ἕως εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ.

Προτοῦ ἐξέλθωμεν τῆς πόλεως, εἰς τὸ ἄκρον αὐτῆς, ἐπισκέφθημεν τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας Περιουρίτισσας ἢ Παρηγορήτισσας, ἐν τῶν ὠραιότερων ἐν Ἑλλάδι μνημείων τῆς Βυζαντινῆς τέχνης, ἔχον ὅμως πολλὴν ἐπισκευῆς ἀνάγκην. Δὲν λέγω περὶ τῶν ψηφιδωτῶν, τῶν ὁποίων οὔτε ἔγχοις ὑπάρχει, οὔτε περὶ τῶν ἐξ ὀλοκλήρου σχεδὸν ἀπεσβεσμένων τοιχογραφιῶν, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ληρῆθῃ φροντίς τις περὶ τοῦ κτιρίου αὐτοῦ, ὡς ἀνταμοιβὴ τοῦλάχιστον διότι κατῴρωσε νὰ διατηρηθῇ καὶ μετὰ τοσοῦτων αἰῶνων καταστροφικὴν ἀμέλειαν. Τὴν τετραγώνον ἐκκλησίαν ἐπιστῆφει κεντρικὸς πυργοειδὴς τροῦλλος περικυκλούμενος εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ὑπὸ τεσσάρων μικροτέρων τροῦλλων. Δύο σειραὶ παραθύρων διπτύχων, καλοῦ Βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ, περικοσμοῦν τὴν οἰκοδομήν. Ἡ ἄνω σειρά φωτίζει στοῶν περικυκλωσάν τὰς τρεῖς πλευρὰς τῆς ἐκκλησίας, ἐν εἶδει ὑπερφύου νάρθηκος. Ἐπιγραφή τις παρὰ τὴν πύλην τοῦ ναοῦ φαίνεται μαρτυροῦσα ὅτι ἐκτίσθη οὗτος κατὰ τὴν ὀγδόην ἑκατονταετηρίδα, ἀλλὰ τὸ πιθανώτερον εἶναι ὅτι ἀνηγέρθη κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ἢ δωδεκάτην, ὅποτε ἡ Ἄρτα ἤκμαζε.

Τῆς αὐτῆς ἐποχῆς κτίσμα λέγεται καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου γέφυρα. Ἀνάγκη νὰ ὑποθέσωμεν

ὅτι δὲν ἐγένετο καὶ τότε χρῆσις ἀμαξῶν εἰς τὰ μέρη ταῦτα, καθότι ἡ ἐπὶ τῆς γεφύρας διάβασίς των δὲν εἶναι εὐκόλος. Ἀναβαίνει ἡ γέφυρα, ἀναβαίνει ἀποτόμως καὶ πάλιν ἀποτόμως καταβαίνει πρὸς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην. Περὶ τῆς γεφύρας ταύτης ὑπάρχει εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Passow ποίημα ἀξιοπεριεργον καὶ ὠραῖον μὴ περισεύχθην ὑπὸ τοῦ Fauriel.

Σαρανταπέντε μάστοροι κ' ἐξήντα μαθητάδες
τρεῖς χρόνους ἐδουλεύσαν τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι.
"Ὀλημέρις ἐκτίχανε κ' ἀπὸ βραδύ κρεμιάται.
Μοιραλοῦν οἱ μάστοροι καὶ κλαῖν οἱ μαθητάδες:
"— Ἀλλοίμονο 'ς τοὺς κόπους μας, κρίμα 'ς τὰς δούλε-
[φαις μας,

ὀλημέρις νὰ χτιζώμε, τὸ βραδύ νὰ κρεμιάται !
Καὶ τὸ Στοιχεῖο 'ποκρίθηκεν ἀπ' τῆ δεξιὰ καμάρα:
"— Ἄν δὲν στοιχειώσεται ἄνθρωπο, τοῖχος δὲν θεμελιώνεται.
Καὶ μὴ στοιχειώσεται ὄρανό, μὴ ἔνο, μὴ διαβάτην,
παρὰ τοῦ πρωτομάστορα τὴν ὄρα τὴ γυναῖκα,
πῶρχει ἄργά τ' ἀποταχιά, πῶρχει ἄργά 'ς τὸ γιῶμα.
Τ' ἄκουσ' ὁ πρωτομάστορας καὶ τοῦ θανάτου πέφτει.
Κάνει γραφὴ καὶ στέλνει τὴν μὲ τὸ πουλὶ τ' ἠρῶνι:
"Ἄργά 'ντοῦθ, ἀργ' ἀλλαχτῆ, ἀργά νὰ πάη 'ς τὸ γιῶμα,
ἀργά νὰ πάη καὶ νὰ διαβῆ τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι."
Καὶ τὸ πουλὶ παράκουσε κ' ἀλλήως ἐπῆγε κ' εἶπε:
"Ντύσου γοργά, γοργ' ἀλλαξέ, γοργά νὰ πάς 'ς τὸ γιῶμα,
γοργά νὰ πάς καὶ νὰ διαβῆς τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι."
Νὰ τῆνε καὶ ἐξανάρταν ἀπὸ τὴν ἄσπρη στράτα.
Τὴν εἶδ' ὁ πρωτομάστορας, ραγίζετ' ἡ καρδιά του.
"Ἀπὸ μακρὰ τὸς χαιρετᾷ κ' ἀπὸ μακρὰ τὸς λέγει:
"Γεῖά σας, χαρὰ σας μάστοροι καὶ σεις οἱ μαθητάδες.
Μὰ τ' ἔχει ὁ πρωτομάστορας κ' εἶν' ἔτσι χολιασμένος ;"
"Τὰ δαχτυλίδι τῶπες 'ς τὴν πρώτη τῆ καμάρα,
Καὶ ποῖς νὰ 'μπῆ καὶ ποῖς νὰ 'βγῆ τὸ δαχτυλίδι ναῦρη ;"
"Μάστορα, μὴν πικραίνεσαι κ' ἐγὼ νὰ πᾶ σ' τὸ φέρι,
ἐγὼ νὰ 'μπῶ κ' ἐγὼ νὰ 'βγῶ τὸ δαχτυλίδι ναῦρω."
Μηδὲ καλὰ κατέβηκε, μηδὲ 'ς τὴ μέση 'πῆγε:
"Τράβα καλὲ μ' τὴν ἄλυσσ, τράβα τὴν ἄλυσσά,
τ' ὄλον τὸν κόσμο ἀνάγυρα καὶ τίποτε δὲν ἦρα."
"Ἐνας πηχάει μὲ τὸ μυστρί κ' ἄλλος μὲ τὸν ἀσβέστη,
παίρνει κ' ὁ πρωτομάστορας καὶ ρίχνει μέγα λίθο."
"Ἀλλοίμονο 'ς τὴ μοῖρα μας, κρίμα 'ς τὸ ριζικό μας,
τρεῖς ἀδερφάδες εἴμασαν κ' ἡ τρεῖς κακογραμμέναις.
Ἡμῖά 'χτισε τὸ Δούναβι κ' ἡ ἄλλη τὸν Δούναβι
κ' ἐγὼ ἡ κλειὸ στερνότερη τῆς Ἄρτας τὸ γιοφύρι.
Καθὼς τρέμ' ἡ καρδούλα μου νὰ τρέμῃ τὸ γιοφύρι,
κ' ὡς πέφτουν τὰ μαλλάρια μου νὰ πέφτουν οἱ διαβάταις !"
"Κόρη, τὸν λόγον ἀλλαξέ κ' ἄλλη κατὰρὰ δόσε,
πῶρχεις μονάκριβ' ἀδερφό, μὴ λάχῃ καὶ περάσῃ."
Κι' αὐτὴ τὸν λόγον ἀλλαξέ κ' ἄλλη κατὰρὰ δίνει:
"Σίδερο ἡ καρδούλα μου, σίδερο τὸ γιοφύρι,
σίδερο τὰ μαλλάρια μου, σίδερο κ' οἱ διαβάταις,
τί ἔχω 'δερφό 'ς τὴν ξενιτιά, μὴ λάχῃ καὶ περάσῃ !"

Ἡ παράδοσις ἐπὶ τῆς ὁποίας βασιζέται ἡ ὑπόθεσις τοῦ τραγουδίου τούτου, ὅτι δηλαδή ἀπαίτεται θῦμα ἀνθρώπινον διὰ νὰ στοιχειώσων τὰ θεμέλια, δὲν συνέχεται μὲ μόνης τῆς Ἄρτης τὴν γέφυραν. Ἄλλως τε, καθὼς γνωρίζεις, τὸ ἔθιμον τῶν τοιοῦτων θυσιῶν, ὑπὸ ἡμερωτέρων ἀληθῶς μορφήν, ἐπικρατεῖ εἰσέτι καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα, κ' ἐγὼ δὲ αὐτὸς ἐθυσίασα πετεινὸν εἰς τὰ θεμέλια τῆς ἐν Ἀθήναις οἰκίας μου.

Παρὰ τὴν γέφυραν, ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ὑπάρχει μέγας πλάτανος, ὁ πλάτανος τοῦ Ἀλῆ πασᾶ. Ἐκεῖ, καθήμενος ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ δένδρου, ἔβλεπε, λέγουν, κρεμαμένους ἀπὸ τοὺς κλώνους τοῦ ὄσου κατεδικάζε

κατὰ τὰς περιουρίας του εἰς τὸν δι' ἀγρόνης θάνατον. Ἡ μνήμη τοῦ φοβεροῦ ἐκείνου ἀνθρώπου διατηρεῖται ζωηρὰ εἰσέτι καθ' ὅλας ταύτας τὰς χώρας. Σήμερον τὸ πρωὶ εἰς Λευκάδα, ἐνῶ ἐπεριμένομεν τὴν ἀφίξιν τῆς Πάρου, μοὶ ἔδειξαν ἄντικρυ ἐπὶ τῆς Στερεᾶς τὸ φρούριόν του, κτισθὲν ἐκεῖ πρὸς φοβερισμόν τῆς νήσου, τῆς ὁποίας ὠνευροπόλει τὴν κατάκτησιν. Εἰς Πρέβεζαν, ἀπὸ τὸ κατάστρομα τοῦ ἀτμοπλοίου, μοὶ ἔδειξαν τὴν εἰκαλξιν ὅπου συνήθως καθήμενος ἔβλεπε τὴν θάλασσαν, δυσανασχετῶν ἴσως ὅτι ἐκεῖ ἐτελείονε ἡ δύναμις του. Εἰς Πούνταν, εἰς Βόνιτσαν, πανταχοῦ μένουσαν εἰσέτι τὰ ἔχνη του καὶ ἡ ἐνθύμησις τοῦ ὀνόματός του. Ἦτο τύραννος θηριώδης, ἦτο δόλιος, ὑπουλος καὶ ἄπιστος, ἀλλὰ εἶχε τι τὸ ἀνδρικόν, τὸ ἰσχυρόν καὶ τὸ ἐπιθάλλον. Δὲν κατῴρωσε, γενόμενος θεμελιωτῆς κράτους νέου, ν' ἀποθάνῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου μὲ τὸ στέμμα ἐπὶ κεφαλῆς, ἀλλ' ὅμως ἀποτυχῶν δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιζήσῃ. Τὸ τέλος του ὑπῆρξε τραγικὸν ὅσω καὶ ἡ ζωὴ του. Ζῶν ἐνέπνεε τὸν τρόμον, τὸ δὲ ὄνομά του προφέρεται εἰσέτι ὡς φόβητρον εἰς τὰς χώρας ὅπου ἔζησε καὶ ἐδέσποσε.

Ἐνῶ ἡμεθα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς γεφύρας, ἐπὶ τῆς γραμμῆς ἀκριβῶς τῆς χωριζούσης τὰ δύο ὄμορα κράτη, καὶ ἐβλέπομεν ἐκείθεν τὴν ὠραίαν ἄντικρυ πεδιάδα, ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας μας τὸ ὄρητικὸν ρεῦμα τοῦ Ἀράχθου, χωρικοὶ Ἄλβανοι πολυάριθμοι ἐξηγόραζον εἰς τὸ Τουρκικὸν ἄκρον τῆς γεφύρας τὴν ἄδειαν τοῦ νὰ διαβῶσιν εἰς τὸ Ἑλληνικόν. Τοὺς ἐπεριμένα μέχρις οὗ τελειώσῃ ἡ δικπραγματεύσεις. Ἦσαν Μωαμεθανοὶ καὶ δὲν ὠμίλουν Ἑλληνικά, ἐνόησαν ὅμως τὴν ἐρώτησίν μου, ποῦ πηγαίνουν; — Βραχωῖρι, ἀπεκρίθησαν λακωνικῶς. — Καὶ πρὸς τί; — Ἐκεῖ ντουλειά, παρᾶς!

Τὰ δημόσια ἔργα καὶ τὰ μεγάλα ἡμερομίσθια ἐλκύουν οὐκ ὀλίγους ἐργάτας ἐκ τῆς γείτονος ἐπικρατείας. Ἄς ἔρχωνται! Ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πατρίδα των θὰ διηγῶνται ὅτι «ἐκεῖ ντουλειά», τοῦτο δὲ ἀξίζει καὶ ὠφελεῖ περισσώτερον ἴσως παρὰ πολλὰ ἄλλου εἶδους φιλελληνικὰ ἐνέργεια.

Ἀνεχωρήσαμεν ἀπὸ Ἄρταν τοσοῦτον ἄργά, ὥστε τὸ σκότος ἐπικυνώθη ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἐφθάσαμεν νύκτα βαθεῖαν εἰς Μενίδι. Πρὸ τινῶν ἐτῶν θὰ διέτρεχα εἰς τοιαύτην περίστασιν τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ σταλῆ τὸ ἐν τῶν αὐτίων μου εἰς τὴν μητέρα μου, συνοδευόμενος μὲ τὴν αἴτησιν πληρωμῆς λύτρων ἐὰν θέλῃ καὶ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἀτόμου μου, ἀλλ' ἀπόψε οὐδεμίαν ἀνησυχίαν εἶχα διὰ τὰ αὐτία μου καὶ τὰ ἔτριβᾶ ἀμερίμνος εἰς τὰ σκληρὰ νῶτα τῆς ἀνοικτῆς ἀμαξῆς, ἐνῶ οἱ συνοδοιπόροι μου ἔδιδον διὰ τῶν ἐρωτήσεών των ὕλην καὶ ἀφορμὴν ὁμιλίας εἰς τὸν ἀμαξηλάτην μας. Ὄνομάζεται Ἰωάννης Κακός, ἀλλὰ δύνα-

μαι νὰ βεβαιώσω ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς τὸν ἀδικεῖ, καὶ πολὺ, τὸ ὄνομά του. Εἶναι Μεσολογγίτης καυχᾶται δὲ ὅτι αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγε τὰς ἀμαξᾶς εἰς τὴν πατρίδα του. Προτοῦ εἰσέτι ἀποπερατωθῆ ἡ μεταξὺ Μεσολογγίου καὶ Ἀγρινίου ὁδός, ἠγόρασεν εἰς Πάτρας παλαιὰν ἀμαξάν καὶ τὴν μετέφερεν εἰς Μεσολόγγι. Τώρα τὰς ἔχει τέσσαρας, ἀλλὰ μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰ παρόντα, ἦλθεν εἰς Ἄρταν μὲ δύο ἀμαξᾶς τοῦ ἀμαξαράχθῃ ἡ ἀπὸ Μενίδι ὁδός, ὥστε καὶ ἐνταῦθα ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος εἰσαγωγεὺς ὀχημάτων. Εἰς τὸ εἶδος του εἶναι ἀπόστολος πολιτισμοῦ ὁ καλὸς οὗτος Κακός. Οἱ φίλοι μου ἀπεφάσισαν ὅτι πρέπει νὰ τῷ δοθῆ ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτήρος. Δὲν εἶπεν ὄχι ὁ Κακός, — ἀλλ' οὐτ' ἐγώ.

Διανυκτερεύομεν ἐπὶ τῆς Πάρου εἰς Μενίδι. Ἀῦριον τὸ πρωὶ ἐπιστρέφομεν εἰς Πρέβεζαν, ὅπου θὰ διέλθωμεν τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς.

[Ἐπεται συνέχεια]

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΒΙΛΛΕΜΕΡ

(Μυθιστορία Γεωργίας Σάνδ.—Μετάφρασις Α. Β.)

Συνέχεια καὶ τέλος.

Δὲν ὑπῆρξεν εὐκόλον νὰ πεισθῆ ἡ οικογένεια νὰ καταλίπῃ τὴν στέγην της ἐπὶ τινὰς ὥρας. Σπανίως που παρέχει ἄσυλον ὁ δυσχεῖμερος ἐκείνος τόπος, τὰ δὲ ποίμνια, μόνος τῶν κατοίκων πόρος, ὀλίγον ἀφίνουσιν εἰς αὐτοὺς ἐλεύθερον χώρον ἐν ταῖς καλύβαις αὐτῶν. Ἐχουσι δὲ οὗτοι ἰδίως φήμην τραχύτητος καὶ ἀφιλοξενίας, χρονολογούμενης ἀπὸ τοῦ φόνου τοῦ γεωμέτρου ὃν ἀπέστειλεν ὁ Κασίνης ἵνα μετρήσῃ τὸ Μεζέγκον, καὶ ὅστις ὑπελήφθη ὡς μάγος. Μετεβλήθησαν ἔκτοτε πολὺ, καὶ φαίνονται προσηνέστεροι σήμερον, ἀλλ' ὁ βίος αὐτῶν εἶνε πάντοτε βίος βαθυτάτης πενίας, καίτοι ἐμπορεύονται καὶ κτήνη τρέφουσι λαμπρὰ καὶ ἀνταλλακτικὰ προϊόντα ἔχουσι ἱκανῶς ἄφθονα. Δυστυχῶς ἡ τραχύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀπομόνωσις τῆς ἀγρίας αὐτῶν χώρας μετεδῶθησαν καὶ εἰς τὸ αἶμα καὶ εἰς τὸ πνεῦμα των.

Τὸ καταλειφθὲν τέλος εἰς τὸν Περὰν δωμάτιον, ὅπερ ἀπετέλει μετὰ τοῦ σταύλου ὀλόκληρον τὸ οἶκημα, ἦτο πολὺ μικρὸν καὶ μόλις διάφορον τοῦ κελτικοῦ σπηλιόου τῆς γραίας τοῦ Ἐσπαλῦ. Ὁ καπνὸς ἐξήρχετο ἄλλος μὲν διὰ τῆς καπνοδόχης, ἄλλος δὲ δι' εὐρείας ὀπῆς χαινούσης πλαγίως ἐν τῷ τοίχῳ. Δύο κλῖναι, ὅμοιαι πρὸς κιβώτια, ἐδέχοντο—ἀκατανόητον εἰπεῖν—δλόκληρον ἐξαμελῆ οικογένειαν. Τὸ ἔδαφος ἦτο βρά-

χος γυμνός· πλησίον δὲ συνηγελάζοντο ἀνέτως ἀγελάδες, αἶγες, πρόβατα καὶ ὄρνιθες.

Ὁ Περὰκ ἠπλωσε πικραχόου καθαρὸν ἄχυρον, ἐπρομηθεύθη ξύλα, ἤρπυνησεν ἐν τῷ ἐρμαρίῳ, εὐρε τὸν ἄρτον, καὶ ἠνάγκασε τὴν Καρολίνα νὰ φάγη καὶ ν' ἀναπαυθῆ. Ὁ μαρκήσιος ἐκίτευεν αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματός νὰ σκεθῆ περὶ ἐκείνης, διότι ἐκείνη δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν ἀφήσῃ βῆμα, κ' ἐκράτει πάντοτε τὰς χεῖράς του διὰ τῶν χειρῶν της. Ἦθελε νὰ τῆς ὁμιλήσῃ, καὶ ἠδύνατο ἤδη νὰ τὸ κάμῃ· δὲν ἐτόλμα ἐν τούτοις νὰ εἰπῇ λέξιν. Ἐφοβεῖτο μὴ τὸν ἐγκαταλείψῃ ἅμα ὡς ἔβλεπεν ὅτι ἐκεῖνος ἐγνώριζε τὸν ἔρωτά της. Ἐπειτα τὸν ἐστενοχώρει καὶ ὁ Περὰκ φοβερά. Δὲν ἐνόει τί μέρος ἐπαίξεν ἡ ἀγροτική ἐκείνη Πρόνοια, ἣτις, ἀγρυπνοῦσα ἐπὶ τῆς Καρολίνας, εἶχε φανῆ τοσοῦτον πείσμων καὶ σκληρὰ πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ ἐδείκνυε τόρα πάλιν τοσαύτην μέριμναν καὶ ἀφοσίωσιν. Τέλος ὁ Περὰκ ἐξῆλθε. Δὲν ἠδύνατο νὰ λησμονήσῃ τὸν ταλαιπώρον ἵππον του, ὃν μετενόει πικρῶς ὅτι εἶχε κακομεταχειρισθῆ, καὶ ἠναγκάσθη κατὰ τὴν ἀφίξιν του νὰ ἐμπιστευθῆ εἰς ξένην φροντίδα.

— Καρολίνα, εἶπεν ὁ μαρκήσιος, ἀφοῦ ἐκάθισεν ἐπὶ τινος σκάμνου στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχιόνος τῆς φίλης του, εἶχα πολλὰ νὰ σὰς εἰπῶ, ἀλλὰ δὲν ἔχω τὸ λογικόν μου. . . ἀληθῶς δὲν τὸ ἔχω, καὶ φοβοῦμαι μήπως σὰς ὁμιλῶ παραληρῶν. Συγχωρήσατέ με, εἴμ' εὐτυχής, . . . εὐτυχής ὅτι σὰς βλέπω, ὅτι σὰς αἰσθάνομαι ἐκεῖ ἐμπρὸς μου, ἐξερχόμενος καὶ πάλιν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ δὲν σὰς ἐνοχλῶ πλέον. Θεέ μου! τί βάρος ὑπῆρξα εἰς τὴν ζωὴν σας! Τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ γείνη πλέον. . . αὐτὸ ἦτο τυχερόν, ἀνοησία, ἀφροσύνη μου· ἀλλ' ἦτο δυνατὸν ν' ἀνεχθῶ νὰ σὰς χάσω καὶ πάλιν; Δὲν ἤξεύρετε, οὐδὲ θὰ μάθετε ποτέ. . . ὄχι, δὲν ἤξεύρετε τίποτε, δὲν ἐνόησατε τί εἴσθε δι' ἐμέ, οὐδὲ θὰ θελήσετε ἴσως ποτὲ νὰ τὸ ἐνοήσετε! Αὐριοῦ ἴσως θὰ μὲ φύγετε πάλιν. Καὶ διατί, θεέ μου; . . . Ἰδοῦ, ἀναγνώσατε, προσέθηκέν ἀναζητῶν εἰς τα θυλάκια του καὶ ἐγγερίζων εἰς αὐτὴν τὸ συντεθλασμένον ἐκεῖνο φύλλον τῆς ἐπιστολῆς, ἣν εἶχεν ἀρχίσει γράφων ἐν Λαντριάκ τὴν αὐτὴν ἐκείνην προῖαν. Εἶνε ἴσως δυσανάγνωστον πλέον ἡ βροχή, ἡ χιών. . .

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Καρολίνα κλίνουσα πρὸς τὴν ἐστίαν· ἀναγινώσκω. . . ἀναγινώσκω κάλλιστα. . . καὶ ἐνοῶ! Ἦξευρα, εἶχα μαντεύσει, καὶ δέχομαι. . . Ἦτον ἐπιθυμία τῆς καρδίας μου, ὄνειρον τοῦ βίου μου! Μήπως δὲν σὰς ἀνήκουσιν καὶ ἡ ζωὴ μου καὶ ἡ καρδία μου;

— Ὅχι δυστυχῶς ἀκόμη· ἀλλ' ἂν ἠθέλατε νὰ ἔχετε πίστιν εἰς ἐμέ. . .

— Μὴ κουράζεσθε νὰ ὁμιλήτε διὰ νὰ μὲ πείσετε, εἶπεν ἡ Καρολίνα ἐντόνως. Ἐχω πίστιν

εἰς σὰς, ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὴν τύχην μου. Καὶ ὅμως τὴν δέχομαι παρ' ὑμῶν, ὅποιαν σεῖς τὴν θέλετε. Κακὴ ἢ καλὴ, θὰ μοῦ εἶνε προσφιλὴς, ἀφοῦ οὐδέμιαν ἄλλην δύναμαι νὰ δεχθῶ. Ἀκούσατέ με, ἀκούσατέ με, . . . δὲν ἔχω ἴσως παρ' αὐτὴν μόνην τὴν στιγμὴν διὰ νὰ σὰς τὰ εἰπῶ αὐτά. Δὲν ἤξεύρω τί ἔχει ἐτι νὰ ὑποστῆ ἡ συνείδησίς σας καὶ ἡ συνείδησίς μου. Ἦξεύρω ὅτι ἡ μήτηρ σας εἶνε ἀμειλικτος, ἡσθάνθη τὴν παγεράν της περιφρόνησιν, καὶ οὐδὲν ἔχομεν νὰ ἐλπίσωμεν παρὰ θεοῦ, ἂν τῆς σπαράξωμεν τὴν καρδίαν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ὑποταχθῶμεν. . . διὰ πάντοτε! Σεῖς τὸ εἶπατε. Ὅστις θέλει νὰ πλάσῃ εὐτυχίαν διὰ τῆς ἀπωλείας τῆς μητρὸς του, πλάττει εὐτυχίαν δι' ἐγκλήματος, καὶ τοιαύτη εὐτυχία εἶνε κατὰρατος. Ἡμεῖς αὐτοὶ θὰ τὴν καταρώμεθα.

— Διατί μοῦ τὰ ἐνομιζετε ὅλ' αὐτά; εἶπεν ἀλγεινῶς ὁ μαρκήσιος· δὲν τὰ γνωρίζω; Ἀλλὰ σεῖς νομίζετε ἀδύνατον νὰ μεταβάλῃ φρόνημα ἡ μήτηρ μου, κ' ἐξ αὐτοῦ βλέπω ὅτι δὲν θέλετε νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἐργασθῶ πρὸς τοῦτο, καὶ ὅτι ὁ οἶκτος μόνον. . .

— Δὲν βλέπετε τίποτε, ἀνέκραξεν ἡ Καρολίνα, κλείουσα τὸ στόμα του διὰ τῆς χειρὸς της, δὲν βλέπετε τίποτε, ἀφοῦ δὲν βλέπετε ὅτι σὰς ἀγαπῶ.

— ὦ, θεέ μου! εἶπεν ὁ μαρκήσιος, πίπτων ἠρέμα εἰς τοὺς πόδας της, εἰπέτε το πάλιν! Φοβοῦμαι μὴ ὄνειρεύομαι! Πρώτην φορὰν τὸ λέγετε· ἐνόμιζα ὅτι τὸ εἶχα μαντεύσει, καὶ ὅμως δὲν τολμῶ νὰ τὸ πιστεύσω. . . Εἰπέτε το, εἰπέτε το, καὶ ἄς ἀποθάνω ἔπειτα!

— Ναί, σὰς ἀγαπῶ περισσότερο τῆς ζωῆς μου, ἀπήντησεν ἐκείνη, θλίβουσα ἐπὶ τοῦ στήθους της τὸ εὐγενές ἐκεῖνο μέτωπον, τὸ ἐγκλείον ψυχὴν τόσῳ ἀληθῆ καὶ τόσῳ μεγάλην. Σὰς ἀγαπῶ περισσότερο τῆς ὑπερηφανείας μου, περισσότερο τῆς τιμῆς μου! Δὲν ἠθέλησα ἐπὶ μακρὸν νὰ τὸ ὁμολογήσω εἰς τὸν ἐαυτόν μου, δὲν τὸ ὁμολόγησα πρὸς τὸν θεόν, κ' ἐψευδόμην καὶ πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν ἐαυτόν μου. Τέλος πάντων τὸ ἐνόησα καὶ ἐφυγα ἐκ δειλίας, ἐξ ἀδυναμίας! Ἦσθάνομην ὅτι ἦμην χαμένη. . . καὶ εἶμαι. Ἀλλὰ τί σημαίνει αὐτὸ ἐπὶ τέλους; Περὶ ἐμοῦ μόνον πρόκειται. Ἐνόσω ἤλπιζα ὅτι ἠδυνάμην νὰ λησμονηθῶ, ἠδυνάμην καὶ νὰ παλαίσω. Ἀλλὰ μ' ἀγαπᾶτε πολὺ, τὸ βλέπω, καὶ θ' ἀποθάνετε ἂν σὰς ἀφήσω. Σὰς ἐνόμισα νεκρόν, πρὸ τινῶν ὥρων, καὶ τότε εἶδα σαφῶς τί συνέβαινε. Ἐγὼ σὰς εἶχα φονεύσει. Ἦδυνάμην νὰ σὰς κάμω νὰ ζήσετε, σὰς τὸ εὐγενέστατον καὶ κάλλιστον τῶν ὄντων, καὶ σὰς ἐθυσίαζα εἰς ἀνόητον σεβασμὸν πρὸς ἐμέ αὐτὴν! Καὶ τί εἴμ' ἐγὼ λοιπόν, ὥστε νὰ σὰς ἀφήσω ν' ἀποθάνετε, ὅταν οὐδὲν εἶνε δι' ἐμέ πᾶν ὅ,τι δὲν εἶνε ἰδική σας ἐκτίμησις; Ὅχι, ὄχι, ἀρκετὰ ἐπάλασσα, ἀρκετὰ ὑπῆρξα ὑπερήφανος καὶ σκληρὰ, ἀρκετὰ ὑπέφερατε ἐξ αἰτίας μου. Σὰς ἀγαπῶ, ἀκούετε; Δὲν θέλω νὰ γείνω σύζυγός σας, διότι θὰ σὰς ἐγένων ἀλγεινὰς τύψεις συνειδήσεως καὶ ὀδύνας ἀνάτους· ἀλλὰ θὰ γείνω φίλη σας, δούλη σας, μήτηρ τοῦ τέκνου σας, συντροφός σας κρυφία καὶ πιστή! Ὅθ θεωρηθῶ ὡς ἐρωμένη σας, ὡς ἀληθῆς μήτηρ τοῦ Διδιέ ἴτωσι! Ἀδιάφορον! τὸ δέχομαι. Δέχομαι τὴν περιφρόνησιν τὴν ὅποιαν τόσον ἐφοβήθη, καὶ νομίζω ὅτι οἰαδῆποτε κύλις πικρίας προσφερομένη ἀπὸ σὰς θὰ μοῦ δώσῃ νέαν ζωὴν!

— ὦ εὐγενὴς καρδία! τρεῖς ἀγία ψυχὴ! ἐφώνησεν ὁ μαρκήσιος. Κ' ἐγὼ τὴν δέχομαι τὴν ὑπερἄνθρωπον αὐτὴν σου θυσίαν. Μὴ μὲ καταφρονεῖς διὰ τοῦτο, εἶμαι ἄξιός τῆς θυσίας σου καὶ ταχέως θὰ θέσω τέμα εἰς αὐτήν. Ναί, ναί, θὰ κάμω θαύματα! Γνωρίζω ὅτι ἔχω τόρα τὴν δύναμιν! Ἡ μήτηρ μου θὰ ἐνδύσῃ χωρὶς λύπην. Αἰσθάνομαι ἐδῶ, εἰς τὴν καρδίαν μου φλόγα πίστεως καὶ θησαυροῦς πειθοῦς! Ἀλλὰ καὶ ἂν ὁ κόσμος ὀλοκλήρως ἠγειρετο νὰ σὲ καταρασθῆ, σὲ ἀδελφὴν μου, καὶ κόρην μου, ἀγίαν μου συντροφον, φίλην μου λατρευτήν, δι' ἐμέ θὰ ἦσαι ἐτι μεγαλειτέρα καὶ ὑψηλοτέρα, κ' ἐγὼ θὰ εἴμ' ἐτι μᾶλλον ὑπερήφανος ὅτι σὲ ἐξέλεξα. Καὶ τί εἶνε ὁ κόσμος, τί εἶνε ἡ κοινὴ γνώμη δι' ἄνθρωπον ὅστις ἐβολιδωσκόπησε τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ παρόντος, τὰ μυστήρια τοῦ ἐγώσιμου των καὶ τὴν οὐδαμινότητα τῆς κακῆς των πίστεως; Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς γνωρίζει κάλλιστα, ὅτι ἐν παντὶ χρόνῳ ἀντὶ μιᾶς ἐπιπλεούσης ἀληθείας μυρίαι ἄλλαι καταποντίζονται καὶ προπηλακίζονται! Γνωρίζει ὅτι τὰ κάλλιστα καὶ εὐγενέστατα τῶν ὄντων ἐβάδισαν ἐπὶ τὰ ἔχνη τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἀκνωθώδους τρίβου τῶν αἰκιῶν καὶ τῶν ὕβρων. Ἔστω! Ὅθ βαδίσωμεν αὐτὴν καὶ ἡμεῖς ἐν ἀνάγκῃ, καὶ ὁ ἔρωθ θὰ καταστήσῃ ἡμᾶς ἀναισθήτους εἰς πᾶσαν ἀνανδρον προσβολήν. ὦ, περὶ τοῦτου σοῦ ἐγγυῶμαι, καὶ εἰς τὸ πείσμα πάσης ἀπειλῆς τῆς ἀνθρωπίνης μου μοίρας, δύναμαι νὰ σοῦ ὀρκισθῶ ὅτι θ' ἀγαπᾶσαι, καὶ ὅτι ἐπομένως θὰ ἦσαι εὐτυχής! Μὲ γνωρίζεις σύ, σκληρὰ, ἣτις μ' ἐφευγες κλείουσα τοὺς ὀφθαλμούς; Ἦξευρες ὅτι ὅλη ἡ ζωὴ μου καὶ ὅλη μου ἡ ψυχὴ οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ ἔρωθ! Ἦξευρες, ὅτι καὶ τὴν ἀληθειαν ἀναζητῶν τὴν ἀνεζήτουν ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὄχι χάριν τῆς ματαιᾶς δόξης τοῦ νὰ τὴν ἀνακηρύξω! Δὲν εἶμαι σοφός ἐγὼ, οὐδὲ συγγραφεὺς εἶμαι! Εἶμαι εἰς ἄγνωστος, παρερχόμενος ἐκουσίως ἐγγὺς τῆς τύχης καὶ τοῦ καπνοῦ, μαχόμενος ἰδίᾳ καὶ ἐν τῷ σκότει, ὄχι ἐξ ἐλλείψεως γεννικιότητος, ἀλλ' ἐκ φόβου μὴ πληγῶσω ἐν μέσῳ τῆς συμπλοκῆς τὴν μητέρα μου καὶ τὸν ἀδελφόν μου. Ἐμείνα οὕτω ἀφανῆς χωρὶς ἡ φιλοτιμία μου νὰ βαρυνθῆσθαι. Ἦσθάνο-

μην ὅτι ἡ καρδία μου δὲν εἶχεν ἀνάγκην λιβά-
νου ἀλλὰ ἔρωτος. Πᾶσαι τῶν ὁμοίων μου αἰ
φλοδοξίαι, πᾶσαι αἱ ἄμετροι αὐτῶν ματαιότη-
τες, ἡ φιλαρχία των, ἡ πλουτομανία των, ὁ
τῆς ἐπιδείξεως ἔρωθ των, . . . τί μ' ἔμελλον ἐμέ;
Τοιαῦτα ἀθύρματα δὲν μὲ διεσκέδαζον. Ἐγὼ
ἦμην ἄπλοῦς ἄνθρωπος ἀγαπῶν ἰδέαν, παιδίον
ἀφελές ὅπερ ἐζήτει τὸν ἔρωτα καὶ τὸν ἡσθάνετο
ζῶντα ἐντός του, πολὺ πρὶν συναντήσῃ ἐκείνην
ἣτις ἔμελλε ν' ἀναπτύξῃ τὴν δύναμιν του. Ἐσι-
ώπων, διότι ἐγνώριζον ὅτι θὰ ἐχλευαζόμην· καὶ
θὰ μοῦ ἦτο μὲν ἀδιάφορος ἡ χλεύη, ἀλλὰ θὰ μ'
ἐπροξένει ὀδύνην ὡς ὕβρις κατὰ τῆς ἱεράς καὶ
ἐνδομύχου μου θρησκείας! Ἄπαξ μόνον, ἄπαξ
κατὰ τὴν ζωὴν μου. . . — Ὅθ σοῦ τὸ διηγηθῶ
αὐτό, Καρολίνα,—ἡγάπησα. . .

— Μὴ μοῦ τὸ διηγεῖσαι! ἀνέκραξεν ἐκείνη·
δὲν θέλω νὰ μάθω τίποτε.
— Τούναντίον πρέπει νὰ τὰ μάθῃς ὅλα. Ἦτο
ἀγαθὴ καὶ γλυκεῖα, καὶ ἡ μνήμη μου τὴν σέβε-
ται ἀκόμη καὶ τὴν εὐλογεῖ ἐν τῷ τάφῳ. Ἀλλὰ
δὲν ἠδύνατο νὰ μ' ἀγαπήσῃ. Ἐπταίει ἡ μοῖρα
της καὶ ὄχι αὐτὴ. Διόλου δὲν μέμφομαι ἐκείνην·
ἐμὲ αὐτὸν μέμφομαι. Πολὺ ἐμίσησα κ' ἐτυράν-
νησα ἐμαυτὸν ὅτι ὑπέκυψα εἰς πάθος, τὸ ὅποιον
οὔτε ἐπιτετραμμένον ἦτο οὔτε κἂν ἀμοιβαῖον. Δὲν
συνδηλλάγην μετὰ τῆς ζωῆς, εἰμὴ ὅτε εἶδα
ἀνθούοντα ἐπὶ σοῦ τὸν ὠραιότατον καὶ ἀγνότατον
τύπον τοῦ βίου. Ἐνόησα τότε διατί ἐγεννήθη
ἐν δακρύοις, διατί προορισμός μου ἦτο ν' ἀγα-
πήσω, καὶ ν' ἀγαπήσω προῶρως καὶ κακῶς
καὶ ἐν ἀμαρτίᾳ, ἐπικαλούμενος πάντοτε τὸ ὄνει-
ρον καὶ διώκων τὸν ἰδεώδη σκοπὸν τοῦ βίου μου.
Τόρα αἰσθάνομαι ὅτι ἀνεγεννήθη καὶ ἐσώθη.
Αἰσθάνομαι ὅτι ἡ ὑπαρξίς μου θ' ἀνεύρη τὴν
ισορροπίαν της, ἡ νεότης μου τὰς ἐλπίδας αὐ-
τῆς καὶ ἡ καρδία μου τὴν φυσικὴν της τροφήν.
Ἐχε πίστιν εἰς ἐμέ, σὺ τὴν ὅποιαν μ' ἀπέστειλεν
ὁ θεός! Γνωρίζεις ὅτι μὰς ἐπλάσε τὸν ἕνα διὰ
τὸν ἄλλον. Τὸ ἡσθάνθης μυριάκις, χωρὶς νὰ θέ-
λῃς, ὅτι εἶχομεν μίαν ψυχὴν καὶ ἐν πνεῦμα, ὅτι
ἠγαπῶμεν τὰς αὐτὰς ἰδέας, τὰς αὐτὰς τέχνας,
τὰ αὐτὰ ὀνόματα, τὰ αὐτὰ ὄντα καὶ τὰ αὐτὰ
πράγματα, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐπιδράσῃ ὁ εἰς ἐπὶ
τοῦ ἄλλου, εἰμὴ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπάρχοντος
ἐντός τῆς ψυχῆς ἡμῶν, πρὸς γονιμοποίησιν τοῦ
σπέρματος τῶν ἐνδομύχων ὁρμῶν τῆς καρδίας
μας. Ἄχ, ἐνθυμήσου, Καρολίνα, ἐνθυμήσου τὸ
Σεβάλ, καὶ τοὺς εὐηλίους περιπάτους μας ἐντός
τῆς κοιλάδος, καὶ τὰς δροσερὰς ὥρας τὰς ὁποίας
διηγόμεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ὅτε ἐπανηγύριζες
δι' ἀνοστολιστῶν δοχείων τὴν μυστηριώδη ἔνω-
σιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Δὲν συνέδεσαν ἄλυτον
γάμον συναπτόμεναι πᾶσαν προῖαν αἱ χεῖρες
μας; Τὸ πρῶτον ἡμῶν βλέμμα δὲν παρέδιδεν
ἀνεπιστρεπτὴν ἕκαστον ἡμῶν εἰς τὸν ἄλλον; Καὶ

ὅλα ταῦτα θ' ἀπολεσθῶν, θὰ σθεσθῶν διὰ παντός; Ἐσκέψθη σὺ, καὶ πρὸς στιγμήν, ὅτι ἡ ζωὴ αὐτὴ ἦτο δυνατόν νὰ τελειώσῃ, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, χωρὶς φῶς καὶ ἀέρα τοῦ λοιποῦ, ἠδύνατο νὰ ζήσῃ χωρὶς σὲ καὶ θὰ συγκατένευε νὰ πέσῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ μηδέν; Ὅχι, ὄχι, δὲν τὸ ἐπίστευσε! Ὁ ἄνθρωπος αὐτός θὰ σὲ παρηκολούθει εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου, θὰ ἐβάδιζεν ἐπὶ τῶν πάγων, καὶ διὰ πυρός καὶ ὕδατος, ἵνα σ' ἐπανεῦρῃ. Καὶ ὅταν μὲ ἀφινεὶ σήμερον θνήσκοντα ἐντὸς τῆς χιόνης, δὲν ἠσθάνεσο ὅτι ἡ ψυχὴ μου, χωρίζομένη ἀπ' ἐμοῦ, σὲ παρηκολούθει ἔτι ὡς ἀπελπι φάσμα διὰ μέσου τῆς καταιγίδος;

— Ἄκουσέ τον, ἄκουσέ τον! εἶπεν ἡ Καρολίνα πρὸς τὸν Περὰκ, ὅστις εἶχεν ἐπανεῖλθε καὶ ἐθεώρει κατάπληκτος τὸν μαρκήσιον ἐξημμένον καὶ μεταμορφωμένον ὑπὸ τοῦ πάθους. Ἄκουσε τί μοῦ λέγει, καὶ μὴ ἀπορεῖς πλέον ὅτι τὸν ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ ἐμὲ τὴν ἰδίαν. Μὴ τρομάζης, μὴ ἀδημονῆς, μὴ φεύγης καὶ μᾶς οἰκτεῖρης. Μείνε πλησίον μας καὶ ἰδὲ ὅτι εἴμεθα εὐτυχεῖς! Ἡ παρουσία γέροντος ἀγίου ὡς σὺ δὲν μᾶς στενοχωρεῖ. Δὲν θὰ μᾶς ἐνόησῃς ἴσως, σὺ ὅστις τίποτε δὲν νομίζεις ἀνώτερον τοῦ καθήκοντος, τὸ ὁποῖον ἐνόουν κ' ἐγὼ χθὲς ἀλλὰ δὲν παραδέχομαι πλέον σήμερον. Ἀλλὰ, χωρὶς νὰ θέλῃς, θὰ μ' εὐλογῆσῃς πάλιν καὶ θὰ μ' ἀγαπήσῃς, διότι θὰ αἰσθανθῆς τὴν δύναμιν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ὅστις εἶνε ὑπέρτερος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ὁ θεὸς μόνον τὴν ἀλήθειαν δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ. Ναι, τὸν ἀγαπῶ... σ' ἀγαπῶ, σὲ τὸν ὁποῖον ὀλίγου ἔλειψε νὰ χάσω σήμερον, καὶ δὲν θὰ σ' ἀφήσω πλέον, καὶ θὰ σ' ἀκολουθήσω παντοῦ. Τὸ τέκνον σου θὰ γείνη τέκνον μου, ὡς ἡ πατρίς σου εἶνε πατρίς μου, ὡς ἡ πίστις σου πίστις μου. Δὲν ἔχω τιμὴν ἄλλην εἰς τοῦτον τὸν κόσμον οὐδὲ ἀρετὴν ἄλλην ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, εἰμὴ νὰ σὲ ἀγαπῶ, νὰ σὲ ὑπηρετῶ καὶ νὰ σὲ παρηγορῶ.

Ὁ Κ. Βιλλμερ ἦτο ὄρθιος καὶ ἠκτινοβόλει ἐκ χαρᾶς ἀγνῆς, ἥτις ἐθάμβου μὲν ἀλλὰ δὲν ἐτρόμαζε τὴν Καρολίαν. Κατὰ τὴν ἐνθεον ἐκείνην στιγμήν οὐδεμία ἦτο δυνατὴ παραχῆ αἰσθήσεων. Ἐθλίβεν αὐτὴν ἐκεῖνος ἐπὶ τοῦ στήθους του, μετὰ τῆς ἀγιότητος ἐκείνης τῆς πατρικῆς στοργῆς, ἣν εἶχεν ἐν τῇ καρδίᾳ του, καὶ ἦν ἐξήγειρε τὸ ἐμφυτον αἶσθημα τῆς ἰσχυρᾶς του προστάσιας, —δικαίωμα μεγάλης διανοίας ἐπὶ μεγάλης καρδίας, ψυχῆς ὑπερέρας ἐπὶ ψυχῆς ἀνυψωθείσης ἴσα πρὸς αὐτὴν διὰ τοῦ ἔρωτος.

Οὐδ' ἐσυλλογίζοντο κἄν, ἂν τὸ πάθος ἤθελε ποτε παρασύρει αὐτοὺς πέραν τῆς αἰθερίας ἐκείνης διαχύσεως. Πρέπει δὲ νὰ λεχθῆ πρὸς ἐπικινόντων, ὅτι ἠσθάνοντο τὴν ἀπειρον συγκίνησιν φιλικῆς ἐνθουσιώδους μὲν ἀλλ' ἀφελούς καὶ βα-

θείας, πρὸ πάσης ἄλλης μέθης, καὶ ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ μέλλοντος αὐτῶν συνεκεντροῦτο τὴν στιγμήν ἐκείνην ἐν ταῖς ψυχαῖς ἀμφοτέρων εἰς τοῦτο καὶ μόνον: νὰ μὴ χωρισθῶσι πλέον.

ΚΣΤ

Ἐνῶ περὶ τὴν τετάρτην ὥραν ἡ ἐπελθοῦσα αἰθρία ἐπέτρεπεν εἰς τὸν Περὰκ νὰ παρασκευάσῃ τὰ τῆς ἐπιστροφῆς, νὰ μισθώσῃ ἄλλο ἀμάξιον πλήρες ἀχύρου καὶ σκεπασμάτων, καὶ βουὴν καὶ βουκόλον ἐπιτήθειον, ἵνα φθάσῃ εἰς τὸ Λωσόν πρὸ τῆς νυκτός, ἡ νεαρὰ καὶ ὠραία δούκισσα Ἀλερία, φέρουσα ἐσθῆτα ἐξ ὕδαρους μεταξωτοῦ καὶ τοὺς βραχιόνιας αὐτῆς κοσμοῦσα διὰ πολυτίμων ἀναγλύφων λίθων, εἰσῆρχετο εἰς τὰ δώματα τῆς πενθερᾶς τῆς, ἐν Μωβερός, καταλείπουσα τὸν σύζυγον αὐτῆς καὶ τὴν Κ. Δαργλάδ συνομιλοῦντας φιλικώτατα ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς αἰθούσης.

Ἡ Ἄρτεμις εἶχεν ἦθος χαρᾶς καὶ θριάμβου, ὅπερ ἐξέπληξε τὴν Μαρκησίαν.

— Λοιπὸν, ἀγάπη μου! τί εἶνε; Μήπως ἐπέστρεψεν ὁ ἄλλος μου υἱός;

— Ὅθ' ἐπανεῖλθε ἐντὸς ὀλίγου! ἀπήντησεν ἡ δούκισσα. Σᾶς τὸ ὑπεσχέθημεν καὶ ἤξευρετε ὅτι δὲν εἴμεθα ἀνήσυχτοι. Ὁ ἀδελφός μου ἤξευρε πού εἶνε καὶ ἐγγυᾶται ὅτι θὰ τὸν ἐπανίδωμεν εἰς τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος. Δι' αὐτό, βλέπετε, εἴμαι πολὺ εὐθυμος... καὶ πολὺ πολὺ εὐτυχῆς... Αὐτὴ ἡ μικρὰ κυρία Δαργλάδ εἶνε χαριτωμένη!... Αὐτὴ, ἀγαπητὴ μου μαμά, μὲ κάμνει εὐτυχῆ.

— Ὡ, ... ἀστείουσαι, ὑποκρίτρια! Δὲν ἤμπορεῖς νὰ τὴν ὑποφέρῃς. Τί τὴν ἔφερες ἐδῶ; Ἐγὼ δὲν τὸ ἐζήτησα ἐκτὸς σοῦ, κανεὶς ἄλλος δὲν ἤμπορεῖ νὰ μὲ διασκεδάσῃ.

— Κ' ἐγὼ δι' αὐτὸ ἦλθα, ὑπέλαβεν ἡ Ἄρτεμις, χαριέστατα μειδιῶσα, καὶ ἴσα ἴσα αὐτὴ ἡ χρυσὴ Δαργλάδ, τὴν ὁποίαν λατρεύω, μοῦ δίδει τὸ μέσον νὰ διασκεδάσω τὴν λύπην σας. Ἀκούσατε μαμά, ἀκούσατε. Τὸ ἀνεκαλύψαμεν τέλος πάντων τὸ φοβερὸν μυστικόν. Ἀλλὰ μὲ κόπον! Τρεῖς ἡμέρας τώρα ἐργαζόμεθα πλησίον τῆς, ὁ δούξ καὶ ἐγὼ, καὶ τὴν ἐπιζητήσαμεν κατὰ γράμμα μὲ τὴν ἐμπιστοσύνην μας καὶ τὰς περιποιήσεις μας. Τέλος πάντων ἡ καλὴ αὐτὴ ψυχὴ, ἡ ὁποία ἐνόησε, φαίνεται, ὅτι τὴν ἐπεριπαίζαμεν, κ' ἐθύμωσε, ἔρχεται καὶ μοῦ δίδει τὴν ἐνοήσῃ, ὅτι τὸ μέγα ἐκεῖνο παράπτωμα τῆς Καρολίνας εἶχε συνένοχον. ἤξευρετε σεις ποῖον, διότι σᾶς τὸ εἶπεν. Ἐγὼ ἔκαμα ὅτι δὲν ἐνόησα, ... ἀλλὰ ἐπειράχθην ὀλίγον. ὄχι, νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἐπειράχθην πολὺ. Ἀλλὰ τρέχω εὐθύς, εὐρίσκω τὸν ἀγαπητόν μου δούκα, καὶ τοῦ λέγω καθαρὰ καθαρὰ.—Εἶν' ἀλήθεια, φοβερὴ ἄνθρωπε, ὅτι ἦσαν ἐραστῆς τῆς δεσποινίδος Σκίν-Ζενί; Ὁ δούξ ἐπήδησεν ὡς γάτος,—ὄχι

ὡς πάρδαλις, τῆς ὑποίας ἐπάτησαν τὸν πόδα.— Ἄ! ἡμῖν βέβαιος! εἶπε βρυχώμενος. Ἐκεῖν' ἡ καλὴ ψυχὴ, ἡ Λεοντία τὸ λέγει! Καὶ τότε, ἐπειδὴ ἔλεγε ὅτι ἤθελε νὰ τὴν σκοτώσῃ, ἠναγκάσθην ἐγὼ νὰ τὸν κρατήσω, νὰ τοῦ εἰπῶ ὅτι δὲν ἐπίστευα τίποτε,—καὶ δὲν εἶνε ἀλήθεια, ἐπίστευα κἄτι. Ἄλλ' αὐτός,—δὲν εἶνε ἀνόητος, ἤξευρετε,—τὸ ἐνόησε, ἔπεσε εἰς τὰ γόνατά μου, καὶ ὠρκίσθη, ... Ὡ! μοῦ ὠρκίσθη εἰς ὅτι ἀγαπᾶ καὶ εἰς ὅτι πιστεύει, εἰς τὸν θεόν, εἰς τὴν ζωὴν σας, ὅτι ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἄτιμος συκοφαντία. Καὶ τώρα εἴμαι τόσο βεβαία, ὅσον βεβαία εἴμαι ὅτι ἐγεννήθην διὰ ν' ἀγαπήσω τὸν δούκα.

Ἡ δούκισσα ὠμίλει ἀφελῶς ὡς παιδίον, ὅσον ἡ κ. Δαργλάδ ὠμίλει μετ' ἐπιτηδεύσεως, εἶχε δὲ ἡ ὁμιλία τῆς τόνον εὐκρινείας καὶ παρρησίας, ὅστις καθίστα αὐτὴν λατρευτὴν. Ἡ μαρκησία δὲν ἐπρόφρασε νὰ ἐκπλαγῆ ἐξ ὧν ἤκουεν, ὅτε ὁ δούξ εἰσῆλθε, περιχαρῆς καὶ θριαμβικὸς ὡς ἡ σύζυγός του.

— Οὐφ! ἀνέκραξε. Δόξα τῷ θεῷ, δὲν θὰ τὴν ἰδῆτε πλέον αὐτὴν τὴν ἐχιδναν! Ἐζήτησε τὴν ἀμαξίαν τῆς, καὶ φεύγει, μανιώδης ἀλλ' ἐζητελισμένη, καὶ χωρὶς φαρμάκι πλέον, ... σᾶς τὸ ἐγγυῶμαι. Μητέρα μου! πτωχὴ μου μητέρα! Πῶς ἠπατήθητε, καὶ πῶς ἐνόησ' ὅτι τί ὑπεφέρατε!

Καὶ δὲν ἠθέλατε νὰ εἰπῆτε τίποτε, οὐδὲ εἰς ἐμὲ, ὁ ὁποῖός με μίαν μου λέξιν. ... Ἄς ἦνε! Τέλος πάντων τὴν ἐξωμολόγησα τὴν βδελυρὰν αὐτὴν γυναῖκα, ἡ ὁποία θὰ μοῦ κατέστρεφε τὴν οἰκιακὴν μου εὐδαιμονίαν, ἂν ἡ Ἄρτεμις δὲν ἦτο ἄγγελος ἀπρόσιτος εἰς τὰ τεχνάσματα διαβόλων. Ἐλάτε, τώρα, μαμά! θυμώσατε καὶ μαζὴ μας ὀλίγον! Ὅθ' ἔσῃς κάμη καλόν. Ἡ Κυρία Δαργλάδ εἶδε—δὲν εἶν' ἔτσι;—εἶδε μὲ τὰ μάτια τῆς τὴν δεσποινίδα Σκίν-Ζενί νὰ στηρίζεται εἰς τὸν βραχιόνιά μου, ἐνῶ διήρχετο τὰ χαράγματα τὴν αὐλὴν τοῦ Σεβάλ; Μὲ εἶδε νὰ τῆς ὁμιλῶ περιπαθῶς καὶ νὰ τῆς σφίγγω τὰς χεῖρας; Δὲν εἶδε καλὰ, διότι καὶ τῆς ἐφίλησα τὰς χεῖράς τῆς, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην. Ὅθ' ἔσῃς εἰπῶ δὲ καὶ ὅ,τι δὲν ἤκουσε, διότι τὸ ἐνθυμοῦμαι ὡς νὰ ἦτο χθὲς, τόσο συγκινημένος ἦμην. Τῆς εἶπα: ὁ ἀδελφός μου ἐκινδύνευσε ν' ἀποθάνῃ ἀπόψε, καὶ σεις τὸν ἐσώσατε! Λυπηθῆτε τον, περιποιηθῆτε τον ἀκόμη, βοηθήσατέ με νὰ κρύψω τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητρὸς μας, καὶ χάρις εἰς σᾶς δὲν θ' ἀποθάνῃ.—Αὐτὰ εἶπα, τὸ ὀρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, ... ἰδοὺ δὲ τί εἶχε συμβῆ... .

Ὁ δούξ διηγήθη πάντα. Ὁμολόγησε μάλιστα, ἀπὸ παλαιότερων ἀρχόμενος, τοὺς πονηροὺς αὐτοῦ λογισμούς, καὶ τὰς ματαιὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν Καρολίαν ἐρωτοτροπίας, ὡς ἐκείνη οὐδὲ παρετήρησε κἄν ποτέ. Ἦλπε τὴν κατ' αὐτοῦ αἰφνιδίον ζηλοτυπίαν τοῦ μαρκησίου τὴν παροδικὴν αὐτῶν σύγχυσιν καὶ τὸν περιπαθῆτων ἐναγκα-

λισμόν· τὰς ἐξωμολογήσεις τοῦ ἐνός καὶ τοὺς ὀρκους τοῦ ἄλλου· τὴν κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ἀνακάλυψιν τῆς ἐπιφαλούς καταστάσεως τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν ἀφροσύνην αὐτοῦ, νὰ τὸν ἀφήσῃ, ὑποθέτων ὅτι ἦτο ἡσυχος καὶ ἐκοιμᾶτο. Τὴν θραῦσιν τῆς ὕαλου, καὶ τὰς κραυγὰς ὡς ἤκουσεν ἡ Καρολίνα, ἥτις ὤρμησεν εἰς βοήθειαν, ἀνεξωγογόνησε τὸν ἀσθενῆ, ἔμεινε παρ' αὐτῷ, καὶ ἀφιερῶθη ἔκτοτε εἰς θεραπείαν αὐτοῦ, εἰς διασκέδασιν του καὶ εἰς ἀντίληψιν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐργασίαν του.

— Καὶ ὅλ' αὐτὰ, προσέθηκεν ὁ δούξ μετ' ἀφοσίωσιν, ἀφίλειαν καὶ αὐταπάρησιν, τῶν ὁποίων σᾶς ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε εἶδα παράδειγμα. Ἡ Καρολίνα αὐτὴ, σᾶς βεβαίω, εἶνε γυνὴ σπανίας ἀξίας, καὶ μάτην ἀναζητῶ ἄλλην οἰανδήποτε, τῆς ὑποίας ἡ ἡλικία, ὁ χαρακτήρ, αἱ διαθέσεις καὶ ἡ μετριοφροσύνη ν' ἀρμόζουσι περισσότερο εἰς τὸν ἀδελφόν μου. ἤξευρετε σεις, ἂν ἐπεθύμουν νὰ συνάψῃ περιφανέστερον γάμον. Τώρα ὁμως, ὅτε δὲν εἶνε πλέον πτωχός, χάρις εἰς αὐτὸν τὸν ἄγγελον, ὅστις ἀπέδωκεν εἰς ὄλους τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν, τώρα ὅτε εἶδα τὴν ἐπίμονον καὶ θερμὴν ἀγάπην τοῦ ἀδελφοῦ μου πρὸς γυναῖκα, ἥτις εἶνε πρὸ παντός ἡ σοβαρὰ καὶ ἀπαραίτητος φίλην τοῦ τώρα τέλους ὅτε ἡ Ἄρτεμις ἐνόησ' ὅλα αὐτὰ κάλλιον ἐμοῦ, καὶ μὲ παρακινεῖ νὰ πιστεύσω ὅτι οἱ ἐξ ἔρωτος γάμοι εἶνε οἱ μόνοι καλοὶ, δὲν ἔχω πλέον, μητέρα μου, νὰ σᾶς εἰπῶ ἄλλο, εἰμὴ ὅτι πρέπει νὰ εὐρωμεν τὴν Καρολίαν καὶ νὰ τὴν εὐλογῆσῃς μετὰ χαρᾶν, ὡς τὴν καλλιτέραν φίλην τὴν ὁποίαν ἀπέκτησες ποτέ πρὸ τῆς γυναικὸς μου, καὶ τὴν καλλιτέραν κόρην, τὴν ὁποίαν δύνασαι νὰ ἐπιθυμήσῃς, μετ' αὐτὴν.

— Ἄχ, τέκνα μου, ἀνεφώνησεν ἡ μαρκησία, μοῦ ἀποδίδετε τὴν εὐτυχίαν. Μετὰ τὴν συκοφαντίαν ἐκείνην δὲν ἔζων πλέον. Ἡ λύπη τοῦ Οὐρβανῶ, ἡ ἀπουσία τῆς κόρης αὐτῆς, ἡ ὁποία μοῦ ἦτο ἀγαπητὴ, ... ὁ φόβος μὴ συγχύσω δύο ἀδελφούς τόσο ἠγαπημένους, λέγουσα ὅτι ἐνόμιζον ἀληθῆς καὶ ὅ,τι βλέπω σήμερον ψευδῆς μετὰ τόσην μου χαρᾶν... Ὡ, πρέπει νὰ τρέξωμεν κατόπιν τοῦ μαρκησίου, κατόπιν τῆς Καρολίνας, ... Ἀλλὰ πού; Θεέ μου, ... ἤξευρετε σεις, πού εἶνε ὁ ἀδελφός σας, ἀλλ' ἤξευρε αὐτός πού εἶνε ἐκείνη;

— Ὅχι, ἀνεχώρησε χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζῃ, ἀπήντησεν ἡ δούκισσα. Ἄλλ' ἡ Κ. Ἐδδὲρ τὸ γνωρίζει.

— Γράψατέ τῆς, ἀγαπητὴ μου μαμά, εἰπέτε τῆς τὴν ἀλήθειαν, καὶ θὰ τὴν εἰπῆ κ' ἐκείνη.

— Ναι, βέβαια, θὰ γράψω ἀμέσως, εἶπεν ἡ μαρκησία· ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ μάθῃ γρήγορα ὁ πτωχός μου Οὐρβανός;

— Ἐγὼ τὸ ἀναλαμβάνω, εἶπεν ὁ δούξ. Ὅθ' ἐπήγαινα μόνος μου, ἂν ἡ δούκισσα μὲ συνώ-

δενε' διότι νὰ τὴν ἀφήσω τρεῖς ἡμέρας... εἶνε πολὺ γρήγορα.

— Δὲν ἐντρέπεσαι! ἐφώνησεν ἡ δούκισσα. Ἐλπίζεις, ὅτι ἀφοῦ ἐπέρασεν ὁ πρῶτος μὴν τοῦ γάμου μας, θὰ τρέχης μόνος σου, ἐλαφρὸς καὶ ἀδιάφορος; Πῶς ἀπατάσαι, χρυτὲ μου... καὶ πῶς θὰ σοῦ βάλω γυνῶσιν...

— Καὶ πῶς θὰ κάμης, νὰ ἰδοῦμεν; εἶπεν ὁ δούξ θεωρῶν αὐτὴν περιπαθεστάτα.

— Ὅθ' σὲ λατρεύω περισσότερο ἀκόμη! Καὶ νὰ ἰδοῦμεν ἂν θὰ βαρυνθῆς.

Ἐνῶ ὁ δούξ ἐφίλει τὴν χρυσὴν κόμην τῆς συζύγου του, ἡ μαρκησία ἐγράφεν εἰς τὴν Καρολίαν μετὰ θαυμασίας νεαρότητος.

— Ἴδου τέκνα μου, εἶπεν ἀφοῦ ἐτελείωσεν. Καλὰ εἶνε;

Ἡ δούκισσα ἀνέγνωσεν:

«Ἀγαπητῆ μου κυρία Ἐδθέρ, σέρετέ μου τὴν Καρολίαν ὀπίσω. Ἐλάτε καὶ αἱ δύο εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Τὴν ἐσυκοφάντησαν φοβερά, καὶ τὰ γνωρίζω τώρα ὅλα. Κλαίω διότι ἐπίστευσα τὴν πτώσιν ἐνὸς ἀγγέλου. Ἄς μοῦ τὸ συγχωρήσῃ! Ἄς ἔλθῃ, νὰ γείνη κόρη μου διὰ παντός καὶ νὰ μὴ μ' ἀφήσῃ πλέον! Εἴμεθα δύο μὴ δυνάμενοι νὰ ζήσωμεν χωρὶς αὐτὴν.»

— Ὁκνημάσια! Πλήρης ἀγαθότητος ὡς σεῖς! εἶπεν ἡ δούκισσα κλείουσα τὴν ἐπιστολήν, καὶ ὁ δούξ ἐσήμανεν, ἐνῶ ἡ μήτηρ του ἐπέγραφε τὴν ἐπιστολήν.

Ἀφοῦ ἡ ἐπιστολὴ ἐστάλη, ἡ μαρκησία εἶπε:

— Διατί δὲν πηγαίνετε καὶ οἱ δύο σας νὰ εὑρετε τὸν μαρκησίον; Εἶνε πολὺ μακρὰν;

— Δώδεκα ὥρων δρόμος τὸ πολὺ, μὲ ἄμαξαν ταχυδρομικὴν, ἀπήντησεν ὁ δούξ.

— Καὶ δὲν ἔμπορῶ νὰ μάθω καὶ ἐγὼ ποῦ εἶνε;

— Δὲν ἔμπορῶ νὰ τὸ εἰπῶ. Ἀλλὰ τώρα εἶμαι πεπεισμένος ὅτι δὲν θὰ σᾶς τὸ φυλάξῃ πλέον μυστικόν. Ἡ εὐτυχία φέρει τὴν διάχυσιν.

— Υἱέ μου, ὑπέλαβεν ἡ μαρκησία, μὲ τρομάζεις. Ὁ ἀδελφός σου εἶνε ἴσως ἐδῶ ἀσθενής, καὶ μοῦ τὸ κρύπτεις ὡς μοῦ τὸ ἐκρυπτες εἰς τὸ Σεβάλ. Εἶνε ἴσως βαρύτερα ἀσθενής, καὶ μοῦ λέγετε ὅτι λείπει, διότι δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἐγερθῆ.

— Ὅχι, ὄχι, ἀνεφώνησε γελῶσα ἡ Ἀρτεμῖς. Δὲν εἶν' ἐδῶ, οὔτε ἀσθενής εἶνε. Λείπει, ταξιδεύει, εἶνε ἴσως μελαγχολικός· ἀλλὰ ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἦνε εὐτυχής, καὶ ὅταν ἀνεχώρησεν εἶχε τὴν ἐλπίδα νὰ σᾶς μαλαξῇ.

Ὁ δούξ ὠρκίσθη, ὅτι ἡ σύζυγός του ἔλεγεν ἀλήθειαν.

— Λοιπὸν τέκνα μου, ὑπέλαβεν ἀνήσυχος ἡ μαρκησία, ἤθελα νὰ ἦσθε πλησίον του. Τί νὰ σᾶς εἰπῶ! Δὲν ἠσθένησε ποτέ, χωρὶς, ἂν ὄχι νὰ τὸ μαντεύσω, ἀλλὰ νὰ τὸ αἰσθανθῶ τοῦλάχιστον ἐκ παραδόξου τινὸς ταραχῆς. Τὴν ταραχὴν αὐτὴν τὴν ἠσθάνθη εἰς τὸ Σεβάλ καθ' ἡν ἐποχὴν

ἦτο ἀσθενής χωρὶς νὰ γνωρίζω. Ὅσα μοῦ διηγήθητε ἐνθυμούμαι τώρα ὅτι συμπίπτουσι μὲ μίαν φοβερὰν νύκτα τὴν ὁποίαν ἐπέρασα. Καὶ σήμερον τὸ πρῶτ' ἄλλο, ἤμην μόνη ἐντελῶς καὶ ὠνειρευόμην χωρὶς νὰ κοιμῶμαι. Εἶδα τὸν μαρκησίον ὡχρὸν, τυλιγμένον εἰς ἕν πρᾶγμα λευκόν, εἰς σάβανον ἴσως, καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν του, τὴν ἀληθινήν του φωνὴν νὰ λέγῃ: *Μητέρα!*

— Θεέ μου; τί φαντασίαι εἶνε αὐταὶ ποῦ σᾶς τυραννοῦν! εἶπεν ὁ δούξ.

— Δὲν μὲ τυραννοῦν, ἀλλὰ μὲ καθησυχάζουν μάλιστα αἱ φαντασίαι μου. Πρὸ μιᾶς ὥρας συναισθάνομαι ὅτι ὁ υἱός μου εἶνε καλὰ· ἀλλ' ἐκινδύνευσε σήμερον... ὑπέφερε... κᾶτι τοῦ συνέθη... Ἐνθυμηθῆτε τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡμέραν.

— Ἐλα λοιπὸν, πήγαινε, εἶπεν ἡ δούκισσα εἰς τὸν σύζυγόν της. Δὲν πιστεύω τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ, ἀλλὰ πρέπει νὰ καθησυχάσῃς τὴν μητέρα.

— Νὰ πᾶτε μαζῆ, εἶπεν ἡ μαρκησία. Δὲν θέλω αἱ μελαναὶ μου ιδέαι, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἴσως νοσηραὶ καὶ τίποτε ἄλλο, νὰ σᾶς προξενήσουν τὴν πρώτην λύπην τοῦ γάμου σας.

— Ἀλλὰ νὰ σᾶς ἀφήσωμεν μόνην μ' αὐτὰς τὰς ιδέας...

— Ὅθ' μοῦ περάσουν ἄμα ἤξεύρω ὅτι τρέχετε νὰ τὸν εὑρετε.

Ἡ μαρκησία ἐπέμεινε ἡ δούκισσα παρήγγειλεν ἄμαξαν ἐλαφράν, καὶ μετὰ δύο ὥρας διέτρεχε μετὰ τοῦ συζύγου της τὴν ὁδὸν τοῦ Πουὺ διὰ τοῦ Τούλ καὶ τοῦ Ὠριλιάν.

Ἡ δούκισσα ἐγνώριζε τὸ μυστικόν τοῦ ἀνδραδέλφου της· ἠγνώσει μὲν τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς, ἀλλ' ἐγνώριζε τὴν ὑπαρξίν του παιδίου. Ὁ μαρκησίος εἶχεν ἐπιτρέψει εἰς τὸν ἀδελφόν του νὰ μὴ φυλάξῃ μυστικὰ εἰς τὴν γυναῖκά του.

Τὴν ἕκτην ὥραν τῆς πρωῆς ἐφθασαν εἰς Πολινιάκ. Πρῶτον δὲ πρόσωπον εἶδεν ἡ Ἀρτεμῖς τὸ τοῦ Διδιέ. Αἰφνίδιος συμπάθεια, ὡς εἶχε προεῖπει ἡ Καρολίνα, κατέλαβεν αὐτὴν πρὸς τὸ χαριέστατον ἐκεῖνο ὄν, ὅπερ εἴλκυε πᾶσαν καρδίαν. Ἐνῶ τὸ κατεφίλει καὶ τὸ ἐθεώρει, ὁ δούξ ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τοῦ λεγομένου Βερνιέ.

— Φίλη μου, εἶπεν ἐπιστροφόμενος πρὸς τὴν γυναῖκα του, ἡ μήτηρ μου εἶχε δίκαιον κᾶτι δυσάρεστον συνέθη τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἐξῆλθε χθὲς τὸ πρῶτ' νὰ κάμῃ ὀλίγων ὥρων περίπατον εἰς τὸ βουνόν, καὶ δὲν ἐπέστρεψεν ἀκόμη. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ἀνησυχῶν.

— Σεύρου ποῦ ἐπῆγε;

— Ναι, πέραν τοῦ Πουὺ. Ὅθ' ἀγάωμεν εἰς ἐκεῖ μὲ τὸ ἄμαξι, κ' ἔπειτα θὰ σ' ἀφήσω. Ὅθ' παρῶ ἐν ἄλογον κ' ἕνα ὀδηγόν, διότι δὲν ὑπάρχει πλέον ἄμαξιτός δρόμος.

— Νὰ πάρωμεν δύο ἄλογα, εἶπεν ἡ δούκισ-

σα. Δὲν εἶμαι διόλου κουρασμένη. Πηγαίνωμεν.

Μετὰ μίαν ὥραν ἡ ἀτρόμητος Ἀρτεμῖς, πτηνοῦ ἐλαφροτέρα, ἀνήρκετο καλπάζουσα τὴν κλιτὸν τῆς Γάννης, ἀφοβὸς καὶ γελῶσα διὰ τὴν περὶ αὐτῆς ἀνησυχίαν τοῦ συζύγου της. Τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς πρωῆς διέβαινε δρομαία τὸ Λαντριάκ, πρὸς μεγάλην τῶν κατοίκων ἐκπληξίν, καὶ ἀπεβιβάζετο παρὰ τῷ Περὰκ-Λαινιῶν, ζηλοτυποῦντος τοῦ πανδοχεῶς τοῦ χωρίου.

Ἡ οἰκογένεια ἦτο συνηγμένη περὶ τὴν τράπεζαν ἐντὸς τοῦ μικροῦ ἐργαστηρίου. Εἶχον ἐπιστρέψει τὴν προτεραίαν, ὀλίγον βραδέως ἀλλ' ἄνευ ἀπενκαταίου. Ὁ μαρκησίος, κατάκοπος ἀλλ' ὄχι ἀσθενής, εἶχε δεχθῆ τὴν φιλοξενίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Περὰκ, ὅστις διέμενε ἐν τῇ παρακειμένῃ οἰκίᾳ. Ἡ δὲ Καρολίνα εἶχε κοιμηθῆ γλυκύτατα ἐν τῷ μικρῷ της δωματίῳ. Ἐβοήθει τὴν Ἰουστίναν εἰς ὑπηρεσίαν τῶν ἀνδρῶν, δηλαδὴ τοῦ μαρκησίου καὶ τῶν δύο Περὰκ. Ὠρκιζομένη ὑπὸ τῆς εὐτυχίας περιήρχετο τὸ δωμάτιον, ὅτε μὲν ὑπηρετοῦσα ὅτε δὲ καθημένη ἀπέναντι τοῦ Κ. Βιλλεμέρ, ὅστις ἄφινεν αὐτὴν ἐλευθέραν καὶ τὴν ἐθεώρει ἐν ἐκστάσει, οἰονεὶ λέγων:

— Σοῦ τὸ ἐπιτρέπω τώρα, ἀλλὰ πῶς θὰ σοῦ ἀνταποδώσω ἀργότερα τὰς περιποιήσεις αὐτάς!

Ποῖαι κραυγαὶ χαρῆς κ' ἐκπλήξεως ἐπλήρωσαν τὴν οἰκίαν τοῦ Περὰκ, ἄμα τῇ ἐμφανίσει τῶν ὁδοιπόρων! Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐμειναν ἐπὶ μακρὸν ἐνηγκαλισμένοι. Ἡ Ἀρτεμῖς κατεφίλησε τὴν Καρολίαν καλοῦσα αὐτὴν ἀδελφὴν της.

Μίαν ὥραν διήρκεσαν αἱ διαχύσεις, διακεκομμένοι, ἀσυνάρτητοι, χωρὶς νὰ ἐνοῶσι τί ἔλεγον οἱ διηγούμενοι, χωρὶς νὰ γνωρίζωσιν ἂν ὠνειρεύοντο. Ὁ δούξ εἶχε πείναν φοβεράν, κ' εὑρεν ἐξαιρέτα τὰ φαγητὰ τῆς Ἰουστίνης, ἧτις παρεσκεύασε νέον ἄφθονον πρόγευμα, τῇ βοηθεῖα πάντοτε τῆς Καρολίνης, ἧτις ἐγέλα συγχρόνως καὶ ἔκλαιεν. Ἡ Ἀρτεμῖς ἦτο ἔκφρων ἐκ χαρῆς, καὶ ἤθελε, πρὸς μέγιστον τρόμον τοῦ συζύγου της, ν' ἀναμιχθῆ εἰς τὴν καρῦκευσιν τῶν ἐδεσμάτων.

Τέλος ἐπανελήθησαν ἐκατέρωθεν τακτικαὶ αἱ διηγήσεις καὶ ἐξηγήσεις. Ὁ μαρκησίος ἔστειλεν εὐθύς κατὰ πρόωτον ἕνα ταχυδρόμον εἰς τὸ Πουὺ, μετ' ἐπιστολῆς πρὸς τὴν μητέρα του, ἧς εἶχε μάθει ἀμέσως τὴν ἀνησυχίαν καὶ τὴν παράδοξον προαίσθησιν.

Δὲν ἔκλαυσαν ἐγκαταλείποντες τοὺς Περὰκ, διότι ὑπεσχέθησαν οὗτοι νὰ ἐλθῶσιν εἰς τοὺς γάμους. Τὴν ἐπαύριον εἶχον ἐπιστρέψει εἰς Μωβερό μετὰ τοῦ Διδιέ, ὃν ὁ μαρκησίος ἐθῆκεν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρὸς του, ἣν εἶχεν ἤδη προσιδοποιήσει διὰ τῆς ἐπιστολῆς του. Ἡ γραῖα κατεφίλησε τὸ παιδίον, καὶ παραδίδουσα αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Καρολίνης:

— Κόρη μου, τῇ εἶπεν, ἀναδέχεσαι τὴν φροντίδα νὰ μὰς κάμης ὅλους εὐτυχεῖς ἔσο μυριάκις εὐλογημένη, καὶ ἂν θέλῃς νὰ μ' ἔχῃς πολὺν καιρόν, μὴ μ' ἀφήσῃς πλέον. Σοῦ ἔκαμα πολὺ κακόν, ἀγγελέ μου. Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἄφησε νὰ διαρκέσῃ πολὺ, διότι θ' ἀπέθνηκα πρὸ σοῦ.

Ὁ μαρκησίος καὶ ἡ σύζυγός του διήλθον τὸ ὑπόλοιπον τοῦ θέρους ἐν Μωβερό καὶ τινὰς ἡμέρας τοῦ φθινοπώρου ἐν Σεβάλ. Ἡγάπων πολὺ τὸ μέρος ἐκεῖνο. Καίτοι δὲ ἠσθάνοντο χαρὰν νὰ ἐπανεύρωσι τὴν οἰκογένειάν των ἐν Παρισίῳ, μετὰ λύπης ἐγκατέλιπον τὸ ἀναχωρητήριον ἐκεῖνο ὅπερ εἶχον καθιερώσει αἱ ἀναμνήσεις των.

Ὁ γάμος τοῦ μαρκησίου οὐδένα ἐξέπληξεν. Οἱ μὲν τὸν ἐνέκριναν, οἱ δὲ προεῖπον περιφρονητικῶς ὅτι ἤθελε μετανοήσῃ δι' αὐτὴν τοῦ τὴν ἰδιοτροπίαν, ὅτι ἤθελεν ἐγκαταλειφθῆ παρὰ πάντων τῶν λογικῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι κατέστρεφεν οὕτω τὸν βίον του. Ἡ μαρκησία ὀλίγου δειν ἐπειράζετο κᾶπως ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν. Ἡ Κυρία Δαργλάδ κατεδίωκε τὴν Ἀρτεμῖν, τὴν Καρολίαν καὶ τοὺς συζύγους των διὰ τοῦ μίσους της. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα μετέβαλεν ἡ ἐπανάστασις τοῦ Φεβρουαρίου, καὶ περὶ ἄλλων πλέον πραγμάτων ἐγένετο σκέψις. Ἡ μαρκησία ἐφοβήθη μεγάλως, κ' ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ καταφύγῃ εἰς Σεβάλ, ὅπου εὑρε καὶ πάλιν τὴν εὐτυχίαν. Ὁ μαρκησίος, ἐτοιμαζόμενος νὰ δημοσιεύσῃ ἀνωνύμως τὸ ἔργον του, ἀνέβαλε τὴν ἐκδοσιν εἰς ἡρεμώμερους καιροὺς. Εὐδαίμων ἐν τῷ ἔρωτι καὶ τῇ οἰκογενείᾳ, δὲν σπεύδει νὰ γνωρίσῃ τὴν δόξαν.

Σήμερον ἡ γραῖα μαρκησία δὲν ζῆ πλέον. Ἀδύνατος τὸ σῶμα καὶ πολὺ ἐνεργητικὴ τὸ πνεῦμα, ὀλίγην εἶχε ζωὴν. Ἐσβέσθη ἐν μέσῳ τῶν τέκνων καὶ τῶν ἐγγόνων της, εὐλογοῦσα πάντας χωρὶς νὰ πιστεῖ ὅτι τοὺς ἐγκατέλειπε, ἀλλὰ διατηροῦσα μέχρις ἐσχάτης στιγμῆς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ πνευματὸς της, καὶ πλάττουσα, ὡς ἰ πλείστοι τῶν θνησκότων, σχέδια περὶ τοῦ προσεχοῦς ἔτους.

Ὁ δούξ ἐπαχύνθη ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ. Ἀλλ' εἶνε πάντοτε χαρῖεις, ὠραῖος καὶ ἱκανῶς ευκίνητος. Ζῆ ἐν μεγάλῃ πολυτελείᾳ, μὴ σπαταλῶν ὅμως, καὶ ἀφίνων τὴν περὶ πάντων φροντίδα εἰς τὴν γυναῖκά του, ἧτις κυβερνᾷ αὐτὸν καὶ τὸν κρατεῖ φρόνιμον μετὰ σπανίας νοσησοῦνης καὶ θαυμασίας λεπτότητος περὶ τὰς συζυγικὰς της θωπείας. Δὲν ὀρκίζομεθα ὅτι δὲν ἐσκέφθη ποτέ ὁ δούξ νὰ τὴν ἀπατήσῃ. Ἀλλ' ἐκείνη ἐματαιώσε πᾶσαν του ὄρεξιν χωρὶς κᾶν νὰ τὸ ἐννοήσῃ, καὶ ὁ θρήικμὸς της, διαρκῶν ἔτι, ἀποδεικνύει καὶ πάλιν ὅτι ἡ κεφαλὴ κορασίου δεκαεξαετοῦς περιέχει ἐνίοτε ἀρκετὴν τέχνην καὶ δύναμιν ὅπως ρυθμίσῃ ὅ,τι ἄριστα τὸν βίον ἀνδρὸς ἀρχιπαραλύτου. Ὁ δούξ, ἀγαθότατος καὶ ἀσθενέστατος, ἀρέσκειται, πολὺ πλείστορον ἢ ὅσον πιστεύεται, εἰς τὸ νὰ μὴ

μηχανῆται πλέον πανουργίας κατὰ τοῦ ὠραίου φύλου καὶ νὰ κοιμᾶται, χωρὶς νέων τύψεων συνειδήσεως, ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου τῆς εὐημερίας.

Ὁ μαρκήσιος καὶ ἡ νέα μαρκησία Βιλλεμέρ διάγουσιν ὀκτὼ μῆνας τοῦ ἔτους ἐν Σεβάλ, ἀσχολούμενοι πάντοτε, οὐχὶ πλέον ὁ εἰς περὶ τοῦ ἄλλου, ἀφοῦ ἐταυτίσθησαν εἰς τρόπον ὥστε νὰ διανοῶνται συγχρόνως καὶ ν' ἀποκρίνονται πρὶν ἐρωτηθῶσιν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἀνατροπῆς τῶν τέκνων των, ἅτινα διακρίνει πάντα νοημοσύνη καὶ χάρις. Ὁ Κύριος Γ... ἀπέθανεν, ἡ δὲ Κυρία Γ... ἐλησμονήθη. Ὁ Διδιὲ ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τοῦ μαρκησίου ὡς τέκνον του, ἡ δὲ Καρολίνα δὲν ἐνθυμεῖται πλέον ὅτι δὲν εἶνε μήτηρ του.

Ἡ Κυρία Ἐθδὲρ κατοικεῖ ἐν Σεβάλ, καὶ τὰ τέκνα τῆς ἀνατρέφονται τῇ φροντίδι τοῦ μαρκησίου καὶ τῆς Καρολίνας. Οἱ υἱοὶ τοῦ δουκός, μᾶλλον μαμῶθρεπτοι, εἶνε ὀλιγώτερον νοήμονες καὶ ὀλιγώτερον εὐρωστοί. Ἄλλ' εἶνε χαριέντες καὶ πλήρεις πρωΐμων θελγήτρων. Ὁ δούξ εἶν' ἐξαίρετος πατήρ καὶ ἀπορεῖ, ἀδίκως, ὅτι ἔχει ἤδη τόσον μεγάλα τέκνα.

Οἱ Περὰκ κατευρηγέτηθησαν. Ὁ μαρκήσιος καὶ ἡ σύζυγός του ἤλθον πάλιν καὶ τοὺς ἐπεσκέφθησαν τὸ παρελθὸν ἔτος, καὶ ἀνέβησαν, αὐτὴν τὴν φορὰν ὑπὸ λαμπρὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον, μέχρι τῆς ἀργυρόχρου κορυφῆς τοῦ Μεζέγκου. Ἡθελήσαν νὰ ἐπικνίωσι καὶ τὴν πτωχὴν καλύβην, ὅπου, μ' ὄλας τὰς μεγαλοδωρίας τοῦ μαρκησίου, οὐδὲν ἐβελτιώθη. Ἄλλ' ὁ πατήρ ἠγόρασε γαίαν, καὶ ἡ οἰκογένεια νομίζει ἑαυτὴν εὐτυχῆ. Ἡ Καρολίνα ἐκάθισεν εὐδαίμων ὑπὸ τὴν πενιχρὰν ἐστίαν, ὅπου τὸ πρῶτον εἶδεν εἰς τοὺς πόδας τῆς τὸν ἄνδρα, μεθ' οὗ ἀτρόμητος ἤθελε συμμερισθῆ μίαν καλύβην ἐπὶ τῶν Σεβεννῶν καὶ τὴν λήθην τοῦ κόσμου ὅλου.

Ο ΕΡΩΣ ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΙΕΡΗ

καὶ ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκία
τῆς Κερκύρας.
Συνέχεια καὶ τέλος.

Ὁ Νικόλαος Πιέρης εἶχεν ὑπάρξει, ὡς τοῦτο πολλάκις συμβαίνει ἐν τοῖς τουρκικοῖς οἴκοις τῶν πασάδων ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ μὲν κατ' ἀρχὰς παιδῶν, εἶτα δ', ὡς ἐγένετο νεανίας, θεράπων καὶ κατόπιν προαχθεὶς ταχέως δι' ἀγάπης καὶ εὐνοίας, διερμηνεύς καὶ γραμματεὺς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Τζανούμ Χόντζα. Οὗτος ἐφέρετο πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς υἱόν, καὶ οὐδὲ στιγμὴν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῆ αὐτοῦ. Ἄλλ' αἰφνης ἐκάθη ὁ Νικόλαος καὶ μετ' αὐτοῦ αὐθιμερὸν ἐγένετο ἐπ' ἴσης ἄφαντος εἰς τῶν εὐνούχων τοῦ χαρμελίου καὶ ἡ νεωτάτη τῶν γυναικῶν τοῦ γηραιοῦ κυρίου, δούλη ἐκ τῆς Τραπεζουντίας χώρας. Ὁ πασᾶς ἠγάπα αὐτὴν τότε θερμότερα τὸσφ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ

τελευταῖος οὗτος ἔρωσ εἶχεν ἠλικίαν μόλις ἐνὸς ἔτους. Αὐτὴ εἶχεν ἴδει τὸ πρῶτον τὸν ὠραῖον, μόλις εἰκοσαετὴ νεανίαν, διὰ τῶν κιγκλίδων τοῦ δωματίου αὐτῆς, στηριζόμενόν ποτε νωχελῶς ἐπὶ τοῦ δρυφάκτου τῆς κλιμακῆς, δι' ἧς οἱ ἐκ τοῦ Βοσπόρου ἀποβιβαζόμενοι ἀνῆρχοντο εἰς τὸν κήπον τοῦ πασᾶ. Ἐκτοτε δὲ παρηκολούθει αὐτὸν διὰ τῶν βλεμμάτων ὁσάκις ἐξήρχετο ἐφιππος μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς, ἢ ἐκάθητο ἀπέναντι τοῦ κυρίου ἐν τῷ τρικώπῳ καϊκιῳ. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἀπερόφων ὁσημέραι εὐαρεστότερον τὴν ὠραῖαν εἰκόνα, ἕως ἡ ἐξ αὐτῆς ἐντύπωσις κατέστη ἀκαταγώνιστος, ἡ δὲ γυναικεία πανουργία ἐξεῦρει ἅπαντα τὰ μέσα τὰ ἄγοντα εἰς ἱκανοποίησιν τῶν παρκρῶρων αὐτῆς αἰσθημάτων.

Ὁ δὲ Μεχμέτ εἶχεν ἀγορασθῆ ὑπὸ τοῦ πασᾶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἡ μικρὰ Ναζλῆ ἐν Τραπεζοῦντι καὶ εἰσῆλθη σὺν αὐτῇ εἰς τὸν οἶκόν του. Ἦτο δὲ ἀφωσιωμένος εἰς αὐτὴν ψυχῇ τε καὶ σώματι μετὰ τοῦ ἰδιαζόντος ἐκείνου πάθους, ὅπερ ἐνίοτε μένει εἰς τοιοῦτους εὐνούχους. Ὁ μαῦρος Μεχμέτ ἦτο πρὸς τὴν Ναζλῆν πιστότερος κυνός. Οὔτω δ' ἐμίσει πάντα ἄλλον καὶ αὐτὰς ἐκείνας τῶν γυναικῶν τοῦ χαρμελίου, ὅσαι ἐφέροντο λίαν φιλοφρόνως πρὸς αὐτόν. Ἡθελε νὰ ὑπηρετῆ μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῦ μόνου ὤφειλεν ἐκείνη νὰ ὑπηρετῆται, μόνον δ' ὁσάκις ἐκείνη ὠρισμένης διέτασεν ἢ ἐπέτρεπε παρεχῶρει τὴν θέσιν του εἰς ἄλλους. Καὶ κατὰ τοῦ κυρίου του δὲ κατηγανάκει ἐν τῷ βᾶθει τῆς ψυχῆς του ἐπειδὴ ἐκείνητο δικαίωμα ἐπὶ τῆς ἀγαπητῆς του καὶ ἐξήσκει αὐτὰ, καὶ ἐπειδὴ ὁ Μεχμέτ ἦτο ἠναγκασμένος νὰ βλέπῃ τὴν Ναζλῆν ἀνταποδίδουσαν εἰς τὸν πασᾶν τὰς θωπίαις του. Αὐτὸς δ' οὗτος ὁ ἔρωσ τοῦ εὐνούχου ὑπῆρξε τὸ μέσον, δι' οὗ ἡ Ναζλῆ κατώρθωσε τέλος νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν θερμὸν αὐτῆς πόθον, συνέντευξιν μετὰ τοῦ Νικόλαου, πείσασα τὸν Μεχμέτ νὰ γείνη ὁ κομιστῆς τῶν χαιρετισμῶν καὶ θελήσεων αὐτῆς. Εὐμένες μειδιάμα, ἄσημὸς τις χαριεντισμὸς, πείραγμα τι ἦσαν τὰ νομίσματα δι' ὧν ἐξαγοράζουσα τὸν ἀτυχῆ ἐβίαζεν αὐτὸν νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸν ἐν ἀπελπισίᾳ. Ὁμοίως ἐν δυσπαλλάκτοις τισὶν ἀσθενείαις λαμβάνομεν δηλητήριον, ὅπως συντηρήσωμεν τοῦλάχιστον κατὰ τὸ ἥμισυ τὴν ζωὴν.

Ἐν ὅλον ἔτος διήρκεσαν αἱ οὕτω γινόμεναι συνεντεύξεις, ἰδίως ἐν τινι ἀπομεμονωμένῳ μέρει τοῦ Βοσπόρου, ἕως τέλος καὶ αὐταὶ ἐφάνοντο σπάνιαι εἰς τὴν ὁσημέραι ἐρῶσαν Ναζλῆν, ἐπιμένουσαν πλέον εἰς διαρκῆ συνένωσιν. Διὰ δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ ἔρωτος ἦν ἐξήσκει ἐπὶ τε τὸν Μεχμέτ καὶ τὸν Νικόλαον, ἀλλὰ διαφόρως ἐφ' ἐκάτερον, ἐπεισεν ἀμφοτέρους πρὸς φυγὴν. Ὁ Πιέρης εἶχεν ἤδη γείνει ἀπὸ πολλοῦ κατάσκοπος τοῦ Βενετοῦ πρεσβευτοῦ. Καὶ τοῦτο ἦτο συνήθεια βυζαντιακῆ, ἣτις δὲν ἐξέλιπεν ἐντελῶς οὐδὲ μέχρι τῆς σή-

μερον. Ὁ βαίλος λοιπὸν εὐγνωμονῶν ὑπεβοήθησε τὴν φυγὴν αὐτοῦ ἐπὶ βενετικῷ πλοίου, ἐπειδὴ ὁ Νικόλαος ἐπροφασίσθη ὅτι ἐφευγε καθότι αἱ πρὸς τὴν βενετικὴν πρεσβείαν ὑπηρεσίαι αὐτοῦ ἀπεκαλύφθησαν εἰς τὸν πασᾶν. Ἡ δὲ Ναζλῆ ἠκολούθησεν αὐτὸν ἐνδεδυμένη ὡς παῖς καὶ ὁ Μεχμέτ ὡς θεράπων αὐτοῦ.

Ὁ Τζανούμ πασᾶς, ὅστις δὲν ἦτο ἀκόμη στόλαρχος, ἠγωνίσθη παντὶ τρόπῳ ὅπως παρεμβάλλῃ προσκόμματα εἰς τοὺς φυγάδας, ἐπειδὴ τὸ μῖσος αὐτοῦ καὶ ἡ δίψα τῆς ἐκδικήσεως συνεδέθη μετὰ τοῦ ἐμπαθεστάτου ἔρωτος καὶ τῆς ἀγανακτήσεως ἐπὶ τῇ περιυβρισθείσῃ αὐτοῦ ματαιότητι. Ὁ Νικόλαος καὶ ἡ Ναζλῆ ἠγωνίζοντο ἐν τῷ μεταξύ ὅπως διὰ τοῦ πρὸς ἀλλήλους πιστοτάτου ἔρωτος δικαιολογήσῃ καὶ ἐξαγνίσῃ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην αὐτῶν ἀγνωμοσύνην. Ἐκείνη μὲν ἐπραττε τὰ πάντα χάριν αὐτοῦ, ἐκεῖνος δὲ διεβίου ἐν βρασιῶνι καὶ κεκρυμμένος ἀποταξάμενος διὰ παντὸς τῷ κόσμῳ καὶ τῇ φιλοδοξίᾳ αὐτοῦ, ὡς ἤθελεν ἡ ἀγαπητῆ του, ἣτις ἐξήλεσε καὶ αὐτὸ τὸ δένδρον, οὐ τυχὸν ἐπεμελεῖτο μετ' ἰδιαζούσης στοργῆς. Τοιαύτη τις ἦτο ἡ ἀγάπη τῶν γυναικῶν τούτων τῆς Ἀνατολῆς, ὅτε ποτὲ κατελαμβάνοντο ὑπ' ἔρωτος. Ἐν τι δὲ μόνον ἀπειποιήθη αὐτῷ πάντοτε, νὰ θυσιάσῃ αὐτῷ τὴν πίστιν τῆς, καὶ ἀπέθανε πιστῆ εἰς τὸν θεόν τῆς καὶ Μωάμεθ τὸν προφήτην αὐτοῦ· διὸ ἐτάφη ἄνευ λιτανείας καὶ ὀδῶν καὶ ἄνευ σταυροῦ ἐν γῇ ἀκαθαγιαστώ.

Ὁ δὲ Μεχμέτ ἐδάμαζε τὸν πρὸς τὸν Νικόλαον φθόνον μόνον ἐξ ἀνασκοπῆς πρὸς τὴν ἠγαπημένην αὐτοῦ κυρίαν· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὑπὸ τὴν τέφραν ταύτην ὑπέκαιε μᾶλλον ἢ φλόξ τοῦ μίσους του. Τώρα λοιπὸν ἠσθάνετο ἑαυτὸν ὡσεὶ ἀπολυθέντα τῶν δεσμῶν του, ὡσεὶ ἀπελευθερωθέντα. Τοῦ πρὸς τὴν νεκρὰν ἐρωτῆς του δὲν ἐσώζετο πλέον οὐδὲ σπινθῆρ· τὸ ὅλον δ' αἰσθημα ἐστράφη εἰς δίψαν ἐκδικήσεως κατὰ τοῦ ἀντεραστοῦ. Ἄλλοτε μὲν ἐζη μόνον δι' αὐτὴν, ἀλλὰ τώρα ὑπῆρχε δι' αὐτὸν μόνος ὁ Νικόλαος ἐν τῇ γῇ. Τοιαῦται ὠμαί, βάρβαροι φύσεις εἶνε σχεδὸν ἐστερημένοι ἀναμνήσεως. Πᾶσα σκέψις αὐτῶν καὶ πᾶσα ἐνθύμησις σβέννυνται ἐν τῇ φοβερῷ φλογὶ τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν. Διὰ τοῦτο δὲ πᾶσα αὐτῶν ἡ ψυχὴ, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ αἰσθάνωνται, συγκεντρῶται εἰς ἐν τι μόνον, καὶ ἡ πίστις αὐτῶν ἢ ὁ ἔρωσ ἢ τὸ μῖσος εἶνε πολλῶ ἰσχυρότερα ἢ τὰ νάλογα αἰσθήματα τῶν ὑπὸ παιδείας χαλιναγωγημένων. Παρ' αὐτοῖς τὰ αἰσθήματα παρουσιάζονται ἔχοντα φυσικὴν ὄρμην ὡς αἱ φλόγες ἐκείναι καὶ τὰ ὕδατα, ἅτινα ἐξορμῶσι καὶ διὰ τῶν πετρωδαστάτων φλοιῶν τῆς γῆς. Ὁμοίως ἐκδηλοῖ καὶ τὸ ζῶον τὰς ἐνδομύχους αὐτοῦ ὁρμὰς ἐν τῇ μανίᾳ του.

Ὁ Μεχμέτ μόλις ἰδὼν ὅτι ἡ Ναζλῆ ἀπέθα-

νεν, εἰσώρμησε, χωρὶς καὶ νὰ βίβη βλέμμα ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς αὐτὴν, εἰς λέμβον κλαπέσαν ἐκ τοῦ ἐν τῷ ὄρμῳ τοῦ Γουβίου βενετικοῦ ναυστάθμου καὶ κωπηλατῶν διεπεραιώθη εἰς Ἀλβανίαν. Διελθὼν δὲ τὴν πᾶσαν ὄρεινὴν χώραν ἔφθασε πρὸς τὸν καπετὰν πασᾶν εἰς Πελοπόννησον καὶ εἶδει ἐν αὐτῷ τὸν δρόμον τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἐκδικήσεως. Ἡ ἐκδικήσις αὐτῆ ἐπιδιωχθεῖσα διὰ τῶν φρικτοτάτων μέσων, ἔφθασε τέλος εἰς τὸ σκληρὸν αὐτῆς τέρμα κατὰ τὴν 6 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1716 διὰ τῆς ἀλώσεως τοῦ προχώματος Σκαρπὸν τοῦ Νέου Φρουρίου. Ὁ Μεχμέτ εἶχε κατορθώσει νὰ μάθῃ διὰ τῶν ποικιλιωτῶν μέσων ἅτινα παρεῖχεν αὐτῷ ἢ ἐν Κερκύρᾳ μακρὰ διαμονή, ὅτι ὁ Νικόλαος Πιέρης εἶχε ταχθῆ αὐτόθι ὡς ἀρχηγὸς ἀποσπάσματος. Οὗτος δ' ὑπῆρξεν ὁ κύριος λόγος δι' ὃν ὁ καπετὰν πασᾶς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς συνεκέντρον τὴν ἐφοδὸν κυρίως κατὰ τῶν δυτικῶν συνοικιῶν τῆς πόλεως.

Διαρκούσης τῆς θριαμβικῆς τοῦ καπετὰν πασᾶ ἐκ Ποταμοῦ εἰς Ἰψὸν ἱππηλασίας ἡ νύξ εἶχε γείνει φοβερά. Θύελλα ἐκραγεῖσα κατεπλημμύρησε καὶ κατέστρεψε τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον, καταιγίδες δὲ διεσκορπίσαν τὸν στόλον. Καὶ τὰς μὲν δᾶδας ἐσβασεν ὁ ἄνεμος, ἀλλὰ κερκυνοὶ ἀλλεπάλληλοι ἐδείκνυον εἰς τὸν σκληρὸν νικητὴν τὴν ὁδόν.

Ὁ Πιέρης ἐζῆ ἀκόμη καὶ εἶχε πλήρεις τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν ἐν Ἰψῷ ἔπαυλιν του. Ἄλλ' οὐδὲ ἀπαξ ἀπεκρίθη εἰς τὰ ἐρωτήματα τοῦ καπετὰν πασᾶ θέλοντος νὰ μάθῃ ποῦ ἐκεῖτο ὁ τάφος τῆς ἀπίστου Ναζλῆς, ὅπως διὰ τῆς βεβηλώσεως αὐτοῦ τοῦλάχιστον ἱκανοποιήσῃ πως τὴν ζηλοτυπίαν του. Διέταξε νὰ μαστιγώσῃ τὸν Νικόλαον, ἔπειτα δὲ τὸν παρεκάλεε πάλιν, ὑπέσχετο αὐτῷ ζῶν καὶ πλούτη, ἐπειδὴ τὸ αἰσθημα αὐτοῦ κατὰ τοῦ προδότου καὶ ἀντεραστοῦ ὑπερηκοντίζετο ὑπὸ τοῦ κατὰ τῆς ἀπίστου ἐρωμένης. Ὁ οὕτω πέρα καὶ τοῦ τάφου δυνάμενος νὰ μισῆ ἀναντιρρήτως ἠγάπησεν ἔμμανῶς τοῦτο δὲ προκαλεῖ ἐπιεικεστέραν κρίσιν τῆς ἐμπαθοῦς ὀμότητος τοῦ γηραιοῦ μουσουλμάνου. Τὰ πάντα ἐδοκίμασεν, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ θανασίμως τετραυματισμένος δὲν ὑπέχρωρει οὔτε εἰς τὰς βασάνους οὔτε εἰς τὰς ὑποσχέσεις. Λίθινα ἔμειναν τοῦ Νικόλαου τὰ χεῖλη οὔτε παράπονον οὔτε παράκλησις ἐξῆλθεν αὐτῶν. Καὶ ἐν αὐτῷ ὁ πρὸς τὴν νεκρὰν ἔρωσ ὑπερίσχυεν ἀκόμη παντὸς ἄλλου αἰσθήματος. Διὸ οὐδὲ καὶ δι' ἐνὸς παρηγόρου βλέμματος τῶν ἐρωτοπλήκτων ὀφθαλμῶν πρὸς τοὺς φοίνικας προῦδωκε τὸν ἀγαπητὸν τάφον εἰς τὸν μαινόμενον, ὅστις παρετήρει ὄλας αὐτοῦ τὰς κινήσεις. Οὔτω σήμερον ἀκόμη κεῖται ἡ Ναζλῆ ἐν γῇ ἀκαθαγιαστώ, ἡ δύνατο δὲ τυμβωρύχος τις νὰ εὔρῃ ὑπὸ τοὺς φοίνικας τοῦ Ἰψοῦ τὴν σποδὸν αὐτῆς.

Μόλις ὅτε ἀνέτειλεν ἡ αὐγή καὶ ἤρξατο μετὰ τὴν καταιγίδα ἀναλυομένη πάλιν γαλακτώδης εἰς τὰς πολύχρους βαφὰς τοῦ μαργάρου τὰς ἰδιόζουσας εἰς τὰς ἐν Κερκύρᾳ ἀνακτολὰς τοῦ ἡλίου, ἐξέλιπε τὸ πνεῦμα τοῦ Νικολάου Πιέρη.

Προσέβλεψε μὲν τὸν ἡλιον ἀνατέλλοντα δεξιᾷ ὑπὲρ τὸν ὄρμον τοῦ Γουβίου μεστὸν ἐλπίδων μετὰ τὴν κραταιὰν καὶ δεινὴν καταιγίδα ἀπαράλλακτα πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ βίου καὶ νῦν τῆς τελευταίας του σκέψεως. Ἄλλ' ἀριστερᾷ πρὸς τοὺς φοίνικας δὲν ἔστρεψε τὸ βλέμμα οὐδὲ τότε. Ἀπεχώρησε δὲ τοῦ βίου ἄνευ τῆς ὑστάτης ταύτης παρηγορίας καὶ ἐτιμωρήθη οἰκτρότατα μέχρι τῶν ἐσχάτων ὁρίων διὰ τὴν ἀρπαγὴν αὐτοῦ, τὴν ἀπιστίαν καὶ προδοσίαν πρὸς τὸν πατρικὸν φίλον καὶ εὐεργέτην. Ὁ Τούρκος, ἀδιαλλακτότερος καὶ τῆς τύχης αὐτῆς, διέταξε νὰ κρεμασθῇ τὸ πτώμα ἐνδεδυμένον καὶ ἀκάθαρτον ὡς ἦτο ἀπὸ τινος τῶν θυρίδων τοῦ περικαλλοῦς καὶ ἄλλοτε ποτε εὐτυχοῦς οἴκου. Ἐπειτα δ' ἐδωκε τινὰς κρυφίας διαταγὰς, μεθ' ἃς ὁ Μεχμέτ, ὅστις τότε εἶχε βοηθήσει καθ' ἀπάσας τὰς κατακτῆσεις ταύτας τῶν Τούρκων, συνελήφθη αἰφνης καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐκρέματο πλησίον τοῦ Πιέρη, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ξύλου. Πυρκαϊὰ δὲ διαταγῇ τοῦ Πασᾶ ἀναφθῆσα εἰς τὸν οἶκον μετέβαλε τὰ πάντα εἰς εἰρείπια, τὰ μέχρι καὶ τῆς σήμερον ὁρατὰ ἐν τῷ τόπῳ τῆς καταστροφῆς.

Ἄλλ' ἤδη ἐκ Κερκύρας ὁ κόμης Σουλεμβούργιος ἐπεχείρησεν ἐξοδόν, ἧς ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Τούρκου στρατάρχου λαμπρὰ κατανίκησις τῆς κακῶς διευθυνομένης στρατιᾶς τοῦ σουλτάνου. Ἦδη δὲ τῇ 10 Αὐγούστου ὑπεχώρησαν οἱ Τούρκοι εἰς Γουβί καὶ ἐπεβίβασθησαν ἐν σπουδῇ εἰς τὰ πλοῖα ἀποπλέοντες εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἄπρακτοι ἐθυσίασαν κατὰ τὴν πολιορκίαν, διακρέσασαν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἡμέρας, δεκαπεντακισχιλίους ἀνδρας, πενήκοντα ἕξ πυροβόλα, ὀκτώ ὄπλους, ὅλας αὐτῶν τὰς σκηνάς, τὰς ἀποθήκας καὶ τὴν ὅλην ἀποσκευὴν, ἀφῆκαν δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς τραυματίας εἰς τὰς χεῖρας τῶν νικητῶν. Ἦτο ἡ ὠραιοτάτη καὶ τελευταία ἐπιτυχία ἣν ἐξενίκησεν ἡ ἤδη παρακμάζουσα βενετικὴ πολιτεία. Ὁ δὲ Τζανούμ Χόντζας παστᾶς ἐφυλακίσθη εἰς τὸ Ἑπταπύργιον· ἐπειδὴ δὲ πιθανώτατα ἡ κατ' αὐτοῦ ἀνάκρισις ἀπέδειξε πολλοῦ τῶν ὅσα διηγήθημεν ἀνωτέρω, μετ' ὀλίγας ἑβδομάδας ὁ δῆμιος ἀπέκοψε τὴν ἐρωτευμένην αὐτοῦ κεφαλὴν. Ὑπὲρ τοῦ στρατάρχου Σουλεμβούργου ἐψήφισεν ἡ γερουσία τῆς βενετικῆς πολιτείας εὐγνωμονοῦσα τὴν ἰδρυσιν ἀνδριάντος πρὸς αἰωνίαν ἀνάμνησιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενναίας καὶ δεξιᾶς ὑπερασπίσεως τῆς Κερκύρας κατὰ τοῦ θανασίμου ἐχθροῦ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. (Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ) *Α

Ἡ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

Ἐν Οὐίνδσωρ.

Ὅσακις ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας προσεκάλει πρότερον παρ' ἑαυτῇ ξένους ἐν τῇ βασιλικῇ ἐπαύλει τοῦ Οὐίνδσωρ, ἔμενον οὗτοι αὐτόθι δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας, οὕτω δὲ ἠδύνατο καὶ νὰ διαλεχθῶσι ἐφ' ἱκανὸν μετὰ τῆς βασίλισσας καὶ νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς μεγαλοπρεπεῖς πινακοθήκας τῶν ἀνακτόρων καὶ νὰ θαυμάσωσιν ἕτερα προιόντα τῆς τέχνης, ἅτινα ἐν ἀφθονίᾳ εὐρίσκονται εἰς τὰ βασιλικά ταῦτα ἀνάκτορα, ἧ τέλος νὰ διατρίψωσιν ὀλίγας ὥρας ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῶν ἐνθα εὐρίσκονται ἐκλεκτὰ βιβλία καὶ λαμπραὶ χαλκογραφίαι. Ἀπὸ τινῶν ὁμῶς ἐτῶν αἱ προσκλήσεις γίνονται διὰ μίαν μόνον ἐσπέραν καὶ μίαν νύκτα, εἰδοποιούνται δὲ οἱ ξένοι μόνον κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν. Ἐνίοτε αἱ προσκλήσεις ἀποστέλλονται τὴν μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν πρόκειται νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Οἱ προσκεκλημένοι μεταβαίνουν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Paddington περὶ τὰς 5 ἢ 6, 30 μ.μ. γίνονται δὲ δεκτοὶ πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν ἀνακτόρων ὑπὸ τῶν εὐγενῶν ὑπασιπιστῶν τῆς βασιλισσῆς, οἵτινες εἶνε πάντοτε νεαροὶ υἱοὶ τῶν ἀριστοκρατικωτέρων οικογενειῶν τοῦ βασιλείου. Ἀφοῦ δὲ οἱ ὑπασιπιστῆται οὗτοι ἴδωσι πρῶτον κατὰ λόγον τινα, εὐρισκόμενον ἐν τῷ γραφείῳ τῶν ἀνακτόρων, φέρουσιν ἕκαστον πρόσωπον εἰς ἰδιαιτέρον διαμέρισμα. Τὰ δωμάτια τὰ ὠρισμένα διὰ τοὺς ξένους εἶνε λίαν εὐρύχωρα καὶ μεθ' ὅλης τῆς ἀγγλικῆς πολυτελείας καὶ εὐμαρείας ἠντρεπισμένα. Βαρύτιμοι εἰκόνες κρέμνεται ἀπὸ τῶν τοίχων, εἰς ἕκαστον δ' αὐτῶν παράκειται λουτήρ περιέχων θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὕδωρ. Ἄμα τοῦ ξένου ἀφιχθέντος καὶ ἐγκαθιδρυθέντος ἐν τῷ δωματίῳ ἔρχεται ὁ αὐλάρχης Sir John Gowell, ἐὰν δὲ τυχὸν γνωρίζῃ κυρία τινὰ τῆς τιμῆς, προσκαλεῖται ὑπὸ ταύτης εἰς τὸ τέτον.

Περὶ τὰς 7, 30 ὥρας οἱ ξένοι ἐνδύονται ὡς προσέλθωσιν εἰς τὸ δείπνον ἐνθα πρέπει νὰ παρουσιασθῶσιν ἐν μεγάλῃ στολῇ, κατὰ τὰς 8 δὲ ἀκριβῶς μεταβαίνουν εἰς τὸν μικρὸν διάδρομον, ἐνθα συναθροίζονται ἅπαντες οἱ τῆς συναναστροφῆς. Ὁ μακρότατος οὗτος διάδρομος, ὅστις πριετρεχεῖ ὅλον τὸ τετράγωνον τῶν ἀνακτόρων, περιέχει μεγαλοπρεπῆ ἄγγεϊα καὶ ἐρμάρια ἐκ πολυτίμων ζύλων, πλήρη δὲ σπανιωτάτων τεχνουργημάτων ἐκ πορσελάνης. Οἱ τοῖχοι τοῦ διαδρόμου εἶνε αὐτὸ τοῦτο κεκαλυμμένοι ὑπὸ λαμπρῶν εἰκόνων. Ἐκ τούτων δὲ τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρουσαι εἶνε αἱ γραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ Καναλέττου καὶ αἱ προσωπογραφίαι. Ὁ διάδρομος οὗτος εἶνε προωρισμένος μόνον διὰ τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν καὶ τοὺς ξένους, οὐδέποτε δὲ ἐπιτρέπεται ἡ εἰσόδος εἰς τὸ

κοινόν, οὔτε ὅταν ἡ βασίλισσα ἀπουσιάζῃ, ὅτε πάντα τὰ λοιπὰ μέρη τῶν ἀνακτόρων εἶνε παντὶ προσιτά. Ἡ συλλογὴ τῶν ἐκ πορσελάνης τεχνουργημάτων εἶνε δυσεκτίμητος τὴν ἀξίαν. Ἐνταῦθα εὐρίσκεται ἐρμάριον μετὰ συρταρίου, τὸ ὁποῖον ἐὰν ἐπλειστηριάζετο δὲν θὰ ἐπωλεῖτο ὀλιγώτερον τῶν 500,000 φράγκων.

Μετὰ τὰς 8, 30 ἔρχεται τέλος καὶ ἡ βασίλισσα εἰς τὸν διάδρομον μετὰ τῆς πριγκηπίσσης Βεατρίκης καὶ ἀφοῦ ἀπευθύνει ὀλίγας λέξεις εἰς ἕκαστον τῶν ξενιζομένων, μεταβαίνουν εἰτα ἅπαντες εἰς τὸ ἐστιατόριον, ὅπερ κεῖται πλαγίως τοῦ διαδρόμου. Μία τῶν πλευρῶν τοῦ ἐστιατορίου τούτου εἶνε ἅπασα παμμέγιστον παράθυρον δι' οὗ φαίνεται ἡ εὐρύχωρος αὐλὴ τῶν ἀνακτόρων. Τάπητες μεγαλοπρεπεῖς, ὧν εἰς εἶνε δῶρον τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου εἰς Γουλιέλμον τὸν Δ' κεῖνται ἐκατέρωθεν τῶν θυρῶν τοῦ ἐστιατορίου. Ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται δύο μόνον εἰκόνες, ἡ προσωπογραφία τῆς βασίλισσας γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ ζωγράφου Angeli, ἀπέναντι δὲ ταύτης ἡ τῆς πριγκηπίσσης τοῦ Ἐδιμβούργου.

Ὅταν ἡ βασίλισσα εὐρίσκεται κατὰ μόναν ἐν μέσῳ τῆς οικογενείας αὐτῆς καὶ τῶν οἰκειῶν· δειπνεῖ ἐν τῷ ὀκταγώνῳ ἐστιατορίῳ τῷ εὐρισκόμενῳ ἐντὸς ἐνός τῶν πύργων τῶν ἀνακτόρων. Τὸ ἐστιατόριον τοῦτο ἔχει ὀκτὼ παράθυρα, ἀφ' ἑκάστου δὲ τούτων φαίνεται ἄλλη ἀποψὶς τοῦ περὶ τὰ ἀνάκτορα πάρκου, ὅπερ κυρίως τὸ θέρος παρουσιάζει γραφικωτάτας πραγματικὰς εἰκόνας.

Τὰ φαγητὰ τοῦ δείπνου εἶνε πάντοτε ἐκλεκτὰ. Ἐπὶ τοῦ καταλόγου δὲ τῶν ἐδεσμάτων ὑφ' ἑκάστου τούτων εἶνε γεγραμμένον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ μαγειροῦ, ὅστις τὸ παρεσκεύασε. Οἶνον πίνονται δύο μόνον εἶδη, ὁ βορδιγάλειος καὶ ὁ καμπανίτης. Οἱ θαλαμηπόλοι καὶ οἱ ὑπηρεταὶ εἶνε πολυἀριθμοί, πάντες ἐνδεδυμένοι φράκων, οἱ δὲ ὑπασιπιστῆται ἐν στολῇ. Τὰ φαγητὰ δίδουσιν οἱ μάγειροι ἀπὸ ἐρμαρίων κειμένων πλησίον τοῦ τοίχου, φέρουσι δὲ βραχείας περισκελίδας καὶ μελανοὺς ἐπενδυτάς· ὅταν δὲ τὸ γεῦμα εἶνε ἐπίσημον ἐνδύονται καὶ αὐτοὶ τὰς στολὰς των.

Δειπνοῦσης τῆς βασίλισσας συνδειπνοῦσιν καὶ τὰ πρόσωπα τῆς αὐλῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Sir John Cowells ἐν τῷ μεγάλῳ ἐστιατορίῳ, ὅπερ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς πρώτης τῶν τριῶν μεγάλων αἰθουσῶν. Καὶ ἀπὸ τῶν παραθύρων τούτου ἀπολαύει τις ἐξαισίῳ θέας. Ἐν τῷ ἐστιατορίῳ τούτῳ δειπνεῖ καὶ ἡ βασίλισσα, ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ξένων ἀνέρχεται εἰς εἴκοσιν ἢ τριάκοντα.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ δείπνου ἡ βασίλισσα ἐγκαταλείπει μετὰ τῶν λοιπῶν κυριῶν τὴν αἶθουσαν, ταύτας δὲ ἀκολουθοῦσι μετὰ τρία λεπτὰ καὶ οἱ ἄνδρες. Μεταβαίνουν εἰς τὸν διάδρομον, ἐνθα μένει ἡ βασίλισσα ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν συνδιαλεγομένη ἐπὶ τινα λεπτὰ μεθ' ἑκάστου

τῶν ξένων κατὰ σειράν, εἰτα δὲ χαιρετῶσα ἀπέρχεται. Οἱ αὐλικοί τότε καὶ οἱ ξένοι μεταβαίνουν εἰς τὴν «ἐρυθρὰν αἶθουσαν» ἢ εἰς τὴν «πρασίνην» ἐνθα παίζουσι οὐίστ ἢ μουσικὴν καθ' ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἐσπέρας. Καὶ εἰς τὰς δύο δὲ ταύτας αἰθούσας εὐρίσκονται τεχνουργήματα σπάνια ἐκ πορσελάνης.

Τὸ ἐσπέρας ἡ βασίλισσα διέρχεται ἐν τῇ ἰδιαιτέρῃ αὐτῆς αἰθούσῃ ἢ ἐν τῇ τοῦ πριγκίπου Ἀλβέρτου. Αἱ δύο αὗται παρακείμεναι αἰθούσαι εἶνε καθ' ἑκάστην ἐσπέραν λαμπρότατα φωταγωγημέναι. Ἡ βασίλισσα συνομιλεῖ ἐνταῦθα μετὰ τῆς πριγκηπίσσης Βεατρίκης ἢ ἀναγινώσκει, γράφει ἢ ἀκούει ἄλλου ἀναγινώσκοντος. Ἐν ταῖς ἀνακτόροις εὐρίσκεται καὶ αἶθουσα σφαιριστηρίου ἐνθα δύναται τις νὰ καπνίσῃ καὶ πῆ ἀναψυκτικὰ ποτά. Καὶ ἕτεροι δὲ αἰθούσαι ἀποκλειστικῶς διὰ τὸ κάπνισμα ὑπάρχουσι καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς ὑποδεεστέρους ὑπαλλήλους τῆς αὐλῆς, ἀπαγορεύεται ὁμῶς εἰς πάντας τοὺς ξένους νὰ καπνίσωσιν ἐν ταῖς δωματίοις αὐτῶν.

Οἱ ξένοι γνωρίζουσιν ἐκ τῶν προτέρων ὅτι πρέπει νὰ ἀπέλθωσι διὰ τῆς ἀμαξοστοιχίας τῶν 11 ὥρων π. μ., τούτου δὲ ἐνεκα πρέπει νὰ λάβωσι λίαν ἐνωρὶς τὸ πρόγευμα. Πρὸς τοῦτο δὲ ὑπάρχουσι παρατεθειμέναι δύο τράπεζαι, δύναται τις ὁμῶς νὰ προγευματίσῃ καὶ κατὰ μόναν ἐν τῷ δωματίῳ του. Ἡ βασίλισσα προγευματίζει πάντοτε κατὰ μόναν ἢ μετὰ πριγκίπου συγγενοῦς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς οικογενείας. Οἱ ξένοι ἐπομένως δὲν βλέπουσι πλέον τὴν βασίλισσαν.

Ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε καλὸς, ἡ βασίλισσα ἐξέρχεται εἰς περίπατον περὶ τὰς ἐννεὰ ὥρας τῆς πρωίας εἰς Frogmore ἢ προγευματίζει ἰδίως κατὰ τὸ θέρος αὐτόθι ἐν σκηνῇ ἰδρυομένη ἐν μέσῳ πυκνῶν δένδρων. Ἐνταῦθα ἀναγινώσκει τὰς ἐπιστολάς πρῶτον, εἰτα δὲ τὰς ἐφημερίδας, αἵτινες πρότερον ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τινος τῶν κυριῶν τῆς τιμῆς καὶ ἐφ' ὧν ἐσημειώθησαν δι' ἐρυθροῦ μολυβδοκονδύλου αἱ ἐνδιαφέρουσαι εἰδήσεις. Μετὰ ταῦτα μεταβαίνει εἰς δευτέραν σκηνὴν ἐνθα ἐνασχολεῖται εἰς πράγματα τῆς ὑπηρεσίας. Διεξέρχεται τὸ περιεχόμενον εἴκοσιν ἕως τριάκοντα κιθωτίων πλήρων ἐγγράφων διαφόρων, ἐπιπρὸς δὲ ὑπηρετῆς ἐν στολῇ μεταβαίνει ἀδιακόπως ἀπὸ Frogmore εἰς τὰ ἀνάκτορα μεταφέρειν τὰς διαταγὰς τῆς βασίλισσας εἰς τὸν γραμματέα αὐτῆς. Εἰτα προγευματίζει μετὰ τῆς πριγκηπίσσης Βεατρίκης καὶ μεταβαίνει περὶ εἰς περίπατον ἐν ταῖς λαμπροῖς κήποις τοῦ Οὐίνδσωρ, εἰτα δὲ ἐφ' ἀμάξης. Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν παρασκευάζεται πρὸς τὸ δείπνον εἰς ὃ λαμβάνουσι μέρος νέοι ξένοι.

Ὅ, τι δυσαρρεστὴ τὴν βασίλισσαν κατὰ τὴν διατριβὴν αὐτῆς ἐν ταῖς ἀνακτόροις τοῦ Οὐίνδσωρ εἶνε οἱ πολυἀριθμοὶ φρουροί, οὓς βλέπει τις ἅπαν-

ταχοῦ καὶ ὧν τὸ μονότονον βῆμα ἀκούει τις ἀδικόπως κατὰ μῆκος τοῦ ἀνατολικοῦ δώματος ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς ἰδιωτικῆς κατοικίας τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος.

Ἐν τοῖς ἀνακτόροις δὲν γίνονται μικραὶ οἰκονομίαι. Ἦθελεν εἶναι δὲ ὅπως ἀπρεπὲς νὰ παραθέτωσιν εἰς τὰ δωμάτια τῶν ξένων κηρία ἡδῆ ἀναφθέντα. Ἐνεκα τούτου ὁ ἀυλάρχης Sir John Cowell ἐφεῦρε μικρὸν μηχανήμα, ὅπερ, προσαρμοζόμενον εἰς τὸ ἄκρον μεταχειρισμένου κηρίου, παρέχει αὐτῷ τὴν μορφήν καὶ τὸ σχῆμα ὅπως νέου ἀμεταχειριστοῦ κηρίου. Τὰ ἀποτρίμματα δὲ τῶν πολυαριθμῶν κηρίων φέρονται εἰς ἐργοστάσιον κηροπηγίας, ἐνθα κατασκευάζονται νέα κηρία εἰς εὐθηνότεραν τιμὴν.

*

Ο ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ ΠΕΡΙ ΔΥΣΠΕΨΙΑΣ

Δικαίως που ἀνέγνωμεν πρό τινας ὅτι μετ' ὀλίγον ἀντὶ νὰ χαιρετώμεν ἀλλήλους διὰ τοῦ «Πῶς ἔχετε;», θὰ λέγωμεν συναντώμενοι: «Πῶς χωνεύετε;» Διότι οὐδέποτε ἄλλοτε ἐπληθύνθησαν τοσοῦτον ὅσον ἡδῆ. οἱ κατὰ τοῦ στομάχου των παραπονούμενοι. Ὁ μὲν στερεῖται ὀρέξεως, ὁ δὲ, μετὰ τὸ φαγητόν, καταλαμβάνεται ὑπὸ βάρους καὶ κοπώσεως· αὐτοὶ μὲν προσβάλλονται ὑπὸ σπασμῶν, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὸ ἰλιγγίου. Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν παρατείνεται, καταφεύγουσιν εἰς τὸν ἰατρόν, ὅστις δὲν ἠξέυρει νὰ τοὺς θεραπεύσῃ, καὶ εἰς τὴν ἰατρικὴν, τῆς ὁποίας περιπαίξουσι τὴν ἀδυναμίαν. Ἄλλ' οὐδεὶς ποτε μέμφεται τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ἀπερισκεψίαν ἢ τὴν λαϊμαργίαν του.

Ἐσχάτως ἐξεδόθη βιβλίον τι, τοῦ ὁποίου ὁ ἰατρὸς συγγραφεὺς, προσβληθεὶς πρό τινων ἐτῶν ὑπὸ βαρείας καὶ ὀδυνηρᾶς ἀσθενείας τοῦ στομάχου, πραγματεύεται ἐν αὐτῷ περὶ τῆς δυσπεψίας, τῶν αἰτιῶν καὶ τῆς θεραπείας αὐτῆς, ὑπὸ τὴν διπλὴν ἰδιότητα τοῦ ἀσθενοῦς καὶ τοῦ ἐπιστήμονος. Ἐξετάζων τὸν στομάχον καὶ σπουδάζων τὴν διάφορον αὐτοῦ κατάστασιν ἐν τε τῇ υγιεινῇ καὶ τῇ νοσηρᾷ περιόδῳ διαγράφει τὴν φυσιολογίαν τῆς δυσπεψίας, τῆς ὁποίας ἕκαστος ἡμῶν ἔλαβε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πείραν.

Ὅπως παράσχῃ μείζον κύρος εἰς τὴν μονογραφίαν του ὁ συγγραφεὺς συμπληροῖ αὐτήν δι' ἀξιοπεριέργου μελέτης περὶ Βολταίρου πάσχοντος ὑπὸ δυσπεψίας. Αὐτὸς ὁ Βολταίρος ἐγκατέλιπεν ἡμῖν περιγραφὴν τῶν ἐκ τοῦ παθήματος βασάνων του, ἃν καὶ διεκλήρουξέ ποτε πρὸς τὴν κυρίαν Βερνιέρ ὅτι «ἐπέθυμί νὰ λανθάνῃ πάσχων». Τῇ 6 Αὐγούστου 1760 ἔγραψε πρὸς ἐτέραν Κυρίαν «Δὲν εἶνε κανεὶς ἀληθινὰ δυστυχῆς παρὰ ὅταν δὲν ἡμπορεῖ νὰ χωνεύσῃ». Ἐν ἄλλῃ δ' ἐπιστολῇ

ὁμολογεῖ ὅτι «κατέστρεψε τὴν υἰεῖαν του μὲ τὰ φάρμακα καὶ τὴν λαϊμαργίαν». Τὰ φάρμακα καὶ ἡ λαϊμαργία, προστίθησιν ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐν λόγῳ βιβλίου, ἰδοὺ αἱ δύο κυριώτεραι ἀφορμαὶ τῆς δυσπεψίας! Ὅταν ὁ Βολταίρος κατῴρθου νὰ ἀποφεύγῃ ἀμφοτέρα, ἠσθάνετο ἑαυτὸν ὑγιαινοντα. «Σὰς λέγω, ἀγαπητῆ μου φίλη, ἔγραφε πάλιν πρὸς τὴν κυρίαν Βερνιέρ, ὅτι ὁ κ. Γερβάσιος καὶ ὅλοι τοῦ Πανεπιστημίου οἱ ἰατροὶ θὰ σὰς εἶνε ἄχρηστοι, ἐὰν δὲν ἀκολουθῆτε τακτικὴν διαίταν, διὰ τῆς ὁποίας θὰ δυνηθῆτε νὰ ἔχετε θαυμασίαν υἰεῖαν».

Οὕτως ἐκ τοῦ μέρους τοῦ βιβλίου, ἐξ οὗ φιλοκάλως ἀπηνθίσθη, ἀποσπασθὲν ἐκ τῆς ὀγκώδους ἀλληλογραφίας τοῦ Βολταίρου, πᾶν τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν υἰεῖαν τοῦ περιδόξου φιλοσόφου, ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἀρυσθῇ πολυτίμους συμβουλὰς ἐναντίον τῆς δυσπεψίας, παρεχομένης διὰ σαφοῦς καὶ θελητικοῦ τρόπου.

K*

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ τελευταῖον τεῦχος τῶν «Στατιστικῶν ἀνακοινώσεων τῆς πόλεως τῶν Παρισίων» δίδει τὰς ἐπομένους πληροφορίας περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ νέου νόμου περὶ διαζυγίου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸν μῆνα Ἰανουάριον ὑπὸ τῶν δημάρχων τῆς πόλεως ταύτης ἐκδοθέντων διαζυγίων ἀνέρχεται εἰς 20. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος τὸν Φεβρουάριον ἀνῆλθεν εἰς 74· τὸν δὲ Μάρτιον εἰς 167. Εἰς ἕλας ταύτας τὰς περιπτώσεις, πλὴν τριῶν, ἐπρόκειτο περὶ συζύγων, οἵτινες εἶχον ἡδῆ χωρισθῆ ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης, καὶ ἕκαμον χρῆσιν τανῦν τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου νόμου. Εἰς 157 τῶν περιπτώσεων τούτων ἀπῆται τὸ διαζύγιον ἢ σύζυγος, εἰς τὰς λοιπὰς ὁ σύζυγος, εἰς ἐν δὲ καὶ μόνον διαζύγιον ἢ αἰτησις ἐγένετο ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ἐν τῷ μαγειρείῳ:

Ὁ μικρὸς Νίκος — Μαμά, πές μου τίποτα; — Τί θέλεις νὰ σοῦ πῶ; Δὲν βλέπεις πῶς ἔχω τόση δουλειὰ τώρα; Δὲν ἔχω ὄρεξι νὰ σοῦ κάνω κουβένταις.

— Μὴ μοῦ κάνεις, μαμά, μεγάλας κουβένταις; πές μου μοναχὰ νὰ... πάρε, Νίκο, ἕνα σταφύλι ἀπ' τὸ δουλάπι!

Διάλογος μεταξύ δύο νέων νεωστὶ νυμφευθέντων:

— Δὲ μοῦ λές γιατί ἔρριξεν ὁ Πολυκράτης ὁ τύραννος τῆς Σάμου τὸ δακτυλίδι του 'ς τὴ θάλασσα;

— Τοῦ εἶπαν νὰ βίξῃ τὸ πολυτιμότερο πρᾶγμα ποῦ ἔχει.

— Ἄν μοῦ τῶλεσαν ἕμένα, θᾶρριχνα τὴ γυναῖκά μου 'ς τὴ θάλασσα. Τὴν ἀγαπῶ ποῦ τρελλοί νομαί!